

osvetový program
***Podpora rodinného prostredia k príprave žiaka
na začiatku školskej dochádzky***

2. Učebný zdroj

DIELO

podľa zmluvy č. OPV/24/2011
medzi zmluvnými stranami

Zhotoviteľ

Nadácia Milana Šimečku

Sídlo: Panenská 4, 811 03 Bratislava

Štatutárny zástupca: Ing. Martina Felix Maženská

Objednávateľ

Metodicko-pedagogické centrum

Sídlo: Ševčenkova 11, 850 05 Bratislava

Štatutárny zástupca: PaedDr. Ivan Pavlov, PhD. – generálny riaditeľ

Obsah:

Úvod	2
Metodické pokyny	4
Súbor aktivít a pracovných listov	11
Doplňujúce texty a materiály	85
Použitá literatúra a iné zdroje	98

Úvod

Učebný zdroj, na ktorom je postavený osvetový program *Podpora rodinného prostredia k príprave žiaka na začiatku dochádzky*, je jedným z výstupov implementácie projektu celodenného výchovného systému (CVS). Ten sa prostredníctvom Metodicko-pedagogického centra testuje v rámci Národného projektu „**Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít**“ na 200 základných školách všetkých krajov Slovenska, okrem Bratislavského (viac o CVS píšeme v časti Doplnkové texty a materiály). Do projektu sa zapojí 2700 pedagogických zamestnancov, z toho 200 riaditeľov základných škôl a 2500 učiteľov a vedúcich záujmových útvarov, ktorí budú zastrešovať popoludňajšie aktivity. Projekt vytvára možnosť rozšírenia pracovníkov škôl o ďalších pedagogických asistentov. Okrem toho má každá škola prideleného konzultanta napomáhajúceho úspešnému zavedeniu CVS. Školy, ktoré sa zapojili do projektu, navštevuje približne 45 080 žiakov (z toho takmer polovica zo sociálne znevýhodneného prostredia) a prostredníctvom troch osvetových programov sa majú na projekte podieľať aj rodičia detí zo sociálne znevýhodneného prostredia.

V jednotlivých lokalitách budú paralelne prebiehať viaceré aktivity a programy. Lektorom a lektorkám, ktorí budú pracovať s týmto učebným zdrojom, preto odporúčame zorientovať sa v procese implementácie CVS na lokálnej úrovni: zoznámiť sa s konzultantom, participujúcimi pedagogickými zamestnancami konkrétnych škôl; zistiť, či a v akej podobe sa rodičia detí zúčastňujú na stretnutiach v rámci iných osvetových programov; získať prehľad o tom, ako v konkrétnej lokalite funguje spolupráca školy a rodiny, resp. spolupráca školy a lokálnych komunít, aké inštitúcie v obci môžu byť rodičom pri vzdelávaní detí nápomocné (komunitné centrá, kluby, voľnočasové centrá). Na základe toho sa následne dá odhadnúť, do akej miery je nutné na prvom stretnutí s rodičmi objasňovať priebeh a zmysel celodenného výchovného systému a jeho význam pre deti, rodiny aj celé komunity.

Vytvorený učebný zdroj obsahuje štyri typologicky odlišné a vzájomne sa dopĺňajúce typy textov: 1. metodické pokyny, 2. súbor aktivít, 3. súbor pracovných listov k aktivitám, 4. doplnkové texty a 5. zoznam odporúčanej literatúry.

Metodické pokyny zhrňajú základné metodologické východiská pri tvorbe učebného zdroja a obsahujú aj praktické odporúčania na plnohodnotné využívanie zahrnutých metód a postupov. Súbor aktivít obsahuje 20 originálnych cvičení na prácu s cieľovou skupinou, pričom pri každom z nich sú pre lektorov a lektorky osvetového programu špecifikované ciele, postupy a pomôcky potrebné na ich realizáciu. Spracované aktivity v súhrne presahujú stanovenú časovú dotáciu osvetového programu, čo lektorom a lektorkám umožňuje vyberať si z viacerých alternatívnych aktivít pre jednotlivé tematické celky a výsledný program stretnutí tak „šit’ na mieru“ podmienkam jednotlivých lokalít aj potrebám rôznorodých účastníckych skupín.

Viacero spracovaných aktivít zahŕňa aj pracovné listy, ktoré sú určené priamo účastníkom a účastníčkam osvetového programu, a to jednak na prácu počas stretnutí, ako aj na ich ďalšie využitie po skončení osvetového programu. Pracovné listy nie sú zaradené samostatne, ale priamo pri aktivitách, ktoré ich využívajú. Časť doplnkové texty a materiály poskytuje lektorom a lektorkám zdroje tematicky súvisiacich informácií a faktov, ktoré môžu využiť v rámci jednotlivých aktivít v časti uvedenie. Napokon, súhrn odporúčanej a doplnkovej literatúry obsahuje viacero koncepčných, výskumných, analytických a metodických titulov, ktoré môžu ďalej rozšíriť poznatky lektorov a lektoriek ako aj ich zručnosti pri práci s marginalizovanými rómskymi komunitami.

V tejto súvislosti si však užívateľov a užívateľky učebného zdroja dovoľujeme upozorniť, že realizácia osvetového programu ako celku, ako aj jeho jednotlivých aktivít, už predpokladá dobrú znalosť prostredia, v ktorom účastníci a účastníčky programu žijú, ako aj širších súvislostí vzdelávania marginalizovaných rómskych komunít na Slovensku. Vybrané lektorské tímy by už mali mať bohaté skúsenosti s vedením skupín, facilitovaním diskusií a vytváraním bezpečného a podnetného prostredia na neformálne učenie sa, ktoré je zároveň inkluzívne, kultúrne citlivé a responzívne k socioekonomickým aj vzdelanostným špecifikám cieľovej skupiny. Z týchto dôvodov si plnohodnotné využitie učebného zdroja podľa nášho názoru vyžaduje špecializované školenie pre školiteľov, ktorí budú s rodičmi pracovať.

Metodické pokyny

Dosiahnutie cieľov stanovených v jednotlivých aktivitách vám uľahčí didakticky premyslený postup, rozdelený na tri kľúčové časti:

Evokácia: Tvorí prvú časť aktivity, pričom jej cieľom je uviesť tému a motivovať účastníkov k aktívnej participácii na aktivite. Pomáha účastníkom spomenúť si (evokovať), čo už o téme vedia, čo sa domnievajú, že vedia, či a aké v nich daná téma vyvoláva otázky či myšlienky. V práci s rodičmi môžete využiť ich skúsenosti v danej téme. Evokácia zároveň umožňuje vytvoriť si prehľad o účastníkoch, o ich skúsenostiach či vedomostiach. Prehľad sa dá následne využiť pri rozdeľovaní do skupín (ak chcete dosiahnuť rôznorodosť skupín a pod.). V niekoľkých aktivitách ponúkame lektorom v tejto fáze metódu imaginácie. Vo zvyšných aktivitách odporúčame lektorom pýtať sa na začiatku aktivity, čo k danej téme vedia, čo zažili, či a aké skúsenosti majú s danou témou.

Uvedomenie: Je druhá fáza aktivity, v ktorej účastníci získavajú nové informácie na spracovanie. Tie si následne zaraďujú do vlastného systému poznania (čiže medzi pôvodné informácie, ktoré si vybavili a utriedili v priebehu evokácie). V tejto fáze prichádza k rozvoju vedomostí a zručností účastníkov, prípadne k prvému uvedomeniu si zmeny v oblasti postojov a hodnôt. Jedná sa o časovo najdlhšiu časť aktivity, v ktorej sa detailnejšie venujete zvolenej téme. V samotných aktivitách ponúkame rôzne metódy a formy. Zásady a pravidlá základných a najviac používaných metód uvádzame na konci tejto kapitoly. Táto časť aktivity ponúka priestor na využitie výkladu tém, ktoré sú spracované vo forme doplnkových textov.

Reflexia: je tretia časť aktivity a najdôležitejšia fáza procesu učenia sa. Jej zmyslom je reflektovať nadobudnuté informácie, skúsenosti a proces, ktorým sa k zážitkom a poznaniu účastníci počas aktivity dopracovali, a to v záujme efektívneho zužitkovania nových poznatkov a zážitkov v budúcnosti. Reflexia je najčastejšie vynechávanou časťou aktivít (najmä z dôvodu nedostatku času), čo však môže mať za následok nedokončenie a narušenie procesu učenia sa a rozvíjania kľúčových kompetencií u účastníkov. Bez reflexie je aktivita často povrchnou a neprináša hlbšie poznanie či naplnenie stanovených cieľov.

Praktické tipy na vedenie reflexie v aktivitách:

Vyťaženie poučenia z aktivity si vyžaduje viac než len otázku „Čo ste sa naučili?“. Reflexia je proces vyvodzovania zmyslu zo skúsenosti/zážitku, ktorý účastníkom umožňuje zamyslieť sa zámerne, cielene a kriticky nad prežitou skúsenosťou, a tak spojiť teoretické vedomosti s praktickou aplikáciou.

Zásadou reflexie je, že prebieha interaktívne a spoločne v rámci skupiny za vedenia lektorky či lektora bez toho, aby v nej dochádzalo k jednostrannému hodnoteniu práce/učenia sa skupiny zo strany autority.

Poznáme niekoľko modelov efektívneho vedenia reflexie, ale väčšina z nich sleduje rovnaký postup kladenia otázok účastníckam a účastníkom:

Reakcia: Získajte reakcie skupiny na zážitok:

Ako sa účastníci cítili? Ako na nich zážitok zapôsobil? Čo si všimli, zažili, počuli, videli?

Tieto otázky majú účastníkov priviesť k opätovnému zamysleniu sa nad zážitkom a pripraviť ich na ďalší krok. Cieľom je získať opisné odpovede o zažitých pocitoch a udalostiach, ktoré sa odohrali.

Vysvetlenie: Zistite, prečo sa aktivita odohrala tak, ako sa odohrala:

Prečo účastníci reagovali tak, ako reagovali? Aké boli ich dôvody?

Tieto otázky by mali slúžiť na postupné vyvodenie zmyslu z prežitej a zdieľanej skúsenosti. Sústreďujú sa na hlbšie zamyslenie sa nad zážitkom, nad pocitmi a udalosťami, ako aj na vysvetľovanie, odvodzovanie a interpretáciu zážitkov.

Zasadenie do kontextu: Vyvodte, ako možno tieto naše poznatky z konkrétnej aktivity premietnuť do širšieho kontextu/témy, o ktorej sa rozprávate:

Čo sme sa naučili?

Toto je priestor na otázky, ktoré aktivitu a jej význam zasadia do širšieho kontextu témy/tém, na ktoré je aktivita zameraná. Cieľom je podporiť syntetické a kritické myslenie, ktoré pomôže účastníkom zaujať postoj ku kontextuálnym súvislostiam.

Aplikácia: Zhrňte, ako môžete využiť to, čo ste sa naučili:

A teraz čo? Aké zmeny môžeme iniciovať?

Toto je priestor na zdôraznenie relevantnosti témy a vytvorenie záväzku/akčného plánu.

Cieľom je priviesť účastníkov k domýšľaniu dôsledkov a dať im možnosť prejsť od uvedomenia k praktickému uplatneniu svojich nadobudnutých postojov a presvedčení. Taktiež môže byť cieľom aj aktivizácia skupiny a iniciovanie konkrétnych zmien/krokov.

Metódy a formy navrhované v aktivitách zohľadňujú participatívne a interaktívne postupy. Od tradičných metód sa odlišujú práve tým, že samotné účastníčky a účastníci aktívne vstupujú do vzdelávacieho procesu so svojimi skúsenosťami a zážitkami. Aj preto najmä v evokačnej fáze často využívame imaginatívne hry, ktorých cieľom je vytvorenie vizuálnych predstáv, a následná práca s konkrétnymi zažitými skúsenosťami rodičov.

Prehľad použitých metód a foriem práce:

Práca v skupinách

Táto forma umožňuje efektívne uchopenie témy aj pri veľkých skupinách. Účastníci sú rozdelení do menších skupín a spolu kooperujú pri riešení istého problému. Okrem možnosti venovať sa paralelne viacerým témam, táto forma umožňuje aj rozvoj komunikačných zručností, či rozvoj spolupráce medzi účastníkmi.

Zásady:

- Rozdeľovať môžete náhodne alebo podľa vopred určeného kľúča (v prípade, že chcete mať vyrovnané skupiny, teda aby ste napríklad predišli tomu, že v jednej skupine budete mať samé dominantné typy, kým v iných tichšie typy).
- V jednej skupine by nemalo byť viac ako 5 členov, inak sa k slovu nedostanú všetci a práca nie je taká efektívna ako pri menšom počte.

- Je potrebné zabezpečiť vzájomný kontakt usporiadaním priestoru - tak, aby si všetci účastníci videli do tváre.
- Úlohy zadávajte jasne, overte si, či majú účastníci všetky informácie, aby v priebehu riešenia úlohy nedochádzalo k rušivým momentom.
- Časový limit oznámte vždy pred začiatkom skupinovej práce.
- Hodnoťte celú skupinu, nie jednotlivcov.
- Obchádzajte skupiny, nerušte, skôr počúvajte, prípadne môžete pomôcť, ak je niečo nejasné.
- Výsledky práce prezentuje celá skupina, prípadne delegáti, ktorí však prezentujú názor celej skupiny, nie ich osobný.

Simulačné a rolové hry

Patria medzi základné metódy zážitkového vzdelávania. Účastníci premýšľajú a konajú vo vopred určených rolách (rolové hry), prípadne simulujú reálne situácie (simulačné hry). Niekedy je ťažké stotožniť sa s pridelenou rolou, preto je vhodné uplatňovať túto metódu v skupine, ktorú už poznáte lepšie. Táto metóda umožňuje účastníkom premýšľať o tom, ako sa cítia druhí ľudia, učí ich rozvíjať empatiu a porozumenie pre motívy konania tých, ktorých by inak bez toho zážitku hneď odsúdili. Navyše táto metóda rozvíja fantáziu a schopnosť vyjadrovať postoje, názory a hodnoty, premýšľať o rôznych alternatívnych riešeniach. Simulačné hry zároveň slúžia na lepšie pochopenie situácií z bežného života. Účastníci sa „učia“ aplikovať niektoré pravidlá na situácie, ktoré sami prežili a nevedeli ich vyhodnotiť. Simulovaním určitej situácie dokážu hľadať vlastné myšlienky a postupy, vyvodiť z nich nové závery, zaujať postoje a stanoviská, ktoré v realite zaujať nevedeli.

Zásady:

- Vopred pripravte modelový príbeh (pri simulácii) alebo jasne definované roly (pri rolovej hre) a jasne vysvetlite roly.
- Skontrolujte mieru porozumenia textu alebo vášho výkladu, odstráni sa tak prípadné nedorozumenie.
- Budujte atmosféru dôvery a bezpečia, všetky nápady a názory (aj tie kontroverzné) sú vítané, nehodnoťte „herecký“ prejav.
- V skupine, ktorá je pre vás nová, začnite jednoduchšími rolami.

- Dajte účastníkom dostatok času na nácvik rolí, dbajte na to, aby mali dostatok informácií.
- Navrhujte realistické problémy a situácie, aby sa s nimi účastníci mohli stotožniť.
- Aktivitu je nutné zakončiť riadenou diskusiou o tom, čo prebehlo, ako sa účastníci cítili, a záverečnou reflexiou – analýzou prežitej skúsenosti.

Riadená diskusia

Aktivity prinášajú často sporné otázky a nejednoznačné riešenia, o ktorých sa následne diskutuje. Účastníci sa tak učia rozhodovať, zaujať stanoviská, obhajovať svoje názory. Zároveň si osvojujú sociálne zručnosti - pravidlá komunikácie, schopnosť argumentovať, zvládanie konfliktov, prijímanie kompromisov, akceptáciu názorov druhých. Riadená diskusia je náročná pre lektora, ktorý vhodnými otázkami usmerňuje emócie účastníkov a vedie ich ku konštruktívnym záverom. V aktivitách sa objavuje najmä v poslednej fáze, pri reflexii.

Zásady:

- Definujte pravidlá diskusie: podnecujte k vyjadreniu vlastných názorov a myšlienok; formulujte otázky jasne a zrozumiteľne; otázky by mali vychádzať u reálnych situácií; dbajte na to, aby každý dostal priestor na vyjadrenie; nikdy nehovorí viac účastníkov v tom istom momente; vyhýbajte sa hodnotiacim výrokom typu: „Tvoj názor nie je správny.“; diskusiu riadite, nesnažte sa prezentovať svoj názor, ale môžete pridať svoje postrehy; voľte pozitívne a motivujúce hodnotenia.
- Vytvárajte atmosféru dôvery.
- Dbajte na to, aby diskusia neskĺzla ku kritike druhých, aby sa držala formulovania názorov na postoje, chovanie a myšlienky.
- Zdôrazňujte, že cieľom diskusie nie je výsledok, ale schopnosť prezentovať svoje názory. a vypočuť opačné stanoviská.

Vizualizačné metódy

Umožňujú lepšie zapamätanie preberaných tém. V aktivitách sú často využívané v evokačnej fáze, kde nasledujú za imagináciou. Vizualizáciou problému či určitej témy si účastníci utriedajú svoje myšlienky, skúsenosti či nápady a „uchovajú“ si ich zaznamenané na papieri. Vizualizačné metódy môžu byť rôzne (podrobnejšie popísané v samotných aktivitách), najčastejšie využívame myšlienkové mapy:

Myšlienkové mapy – metóda predstavuje špecifický spôsob písania poznámok, ktorý umožňuje zaznamenať štruktúru problému z hľadiska prvkov aj vzťahov medzi nimi. Postup je jednoduchý - definujte ústrednú myšlienku – problém; rozvíjajte ústrednú myšlienku do hlavných tém; vytvorte kľúčové slová pre hlavné témy; vytvorte uzlové spojenia; graficky pospájajte myšlienky.

Myšlienkové mapy môžu mať rôzne podoby, ako inšpiráciu ponúkame *stromový diagram*, ktorá je vhodnou a graficky atraktívnou formou zmapovania komplexnosti určitého problému (napr. nedostatok vzdelania).

Vyzvite skupiny alebo jednotlivcov, aby nakreslili strom. *kmeň stromu* – znázorňuje hlavný problém; *korene stromu* – znázorňujú príčiny problému; *listy alebo konáre* – predstavujú dôsledky problému; *plody stromu* – predstavujú možné riešenia problému; *škodcovia* (napr. červíky) – predstavujú prekážky pri riešení problému.

Spätná väzba lektorom

Spätná väzba od účastníkov je nevyhnutnou súčasťou aktivít a zároveň umožní lektorovi prehodnotiť, korigovať, či zlepšovať použité metódy, formy, či obsah aktivít. Najčastejšou spätnou väzbou je slovná spätná väzba, teda priama výzva účastníkom, aby sa vyjadrili, čo sa im v aktivite páčilo, nepáčilo, čo by navrhovali zmeniť alebo im chýbalo. Často však na dôkladnú spätnú väzbu neostáva čas (aj keď určite odporúčame na to pri príprave myslieť) alebo sa samotní účastníci nebudú aktívne zapájať. Ponúkame teda prehľad hodnotiacich metód, ktoré sú časovo nenáročné k získaniu krátkej spätnej väzby.

Lístky so zisťovacími vetami – Na malé lístky lektor napíše vety typu: *Na dnešnej aktivite sa mi najviac páčilo...; V aktivite mi chýbalo...; Na aktivite som sa najviac naučil o...; Na aktivite ma najviac zaujalo...; Na aktivite ma nezaujalo...; Na aktivite som nesúhlasil s...* Lektor si môže vymyslieť vlastné vety. Počet lístkov sa rovná počtu viet, ktoré sa môžu na lístkoch opakovať. Každý účastník si na konci aktivity vyberie jeden lístok (všetky sú preložené na polovicu, aby účastníci nevideli text). Potom postupne stručne odpovedajú na otázku zo svojho lístka.

Hodnotiaci terč – Lektor na konci hodiny nakreslí terč s hodnotami od 1 do 5, kde najlepšia (najvyššia) hodnota je uprostred terča. Stred terča reprezentuje vysoký stupeň úspechu a vonkajšie okraje zasa nižší stupeň. Terč rozdelí čiarami na toľko rovnakých častí, koľko kritérií hodnotenia zvolí. Účastníci po skončení hodiny hodnotia kvalitu hodiny tak, že do jednotlivých častí terča lepia samolepiace bodky, alebo hodnoty vyznačia fixkou (zvýrazňovačom). Odporúčame rozdeliť terč na štyri rovnaké časti (ako rozdeliť tortu na štyri časti) – *prezentácia lektora; formy a metódy; obsah; skupinová spolupráca.*

Názorová škála – Na konci hodiny lektor rozdelí miestnosť na dva póly ÁNO-NIE a formuluje vety typu: *O téme som zistil/a všetky potrebné informácie; Použité metódy a hry ma zaujali; Obsah aktivity bol pre mňa zaujímavý; Aktivita ma motivovala k tomu, aby som sa téme viac venoval/a...*Lektor môže doplniť svoje vety podľa toho, akú spätnú väzbu chce od účastníkov získať či k akej téme chce vyjadrenie od účastníkov. Po každej vete sa účastníci postaví na názorovú škálu podľa toho, k akej odpovedi sa prikláňajú. Napríklad ak aktivity použité na hodine účastníkov zaujali, po tejto otázke sa postaví k pólu ÁNO, ak pre nich aktivity neboli dostatočne atraktívne, postaví sa k opačnému pólu. Po každej vete a postavení sa žiakov k pólom môže lektor niektorých vyzvať, aby slovné odôvodnili svoje postavenie.

Súbor aktivít a pracovných listov

AKTIVITA Č. 1: ŠKOLSKÁ SÚSTAVA NA SLOVENSKU

Využitie: 1. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita sa zameriava na zorientovanie v systéme vzdelávania na Slovensku a na identifikovanie nevyhnutných stupňov vzdelania pre vykonávanie konkrétnych profesií. Je náročná na pozornosť účastníkov a prípravu lektora (práca s pracovnými listami). Odporúčame ju zaradiť na začiatku stretnutia, optimálne hneď po zoznámení sa so skupinou a prelomení ľadov.

Metódy a formy:

skladačka, diskusia

Ciele:

- Prehľadne rodičov informovať o školskom systéme na Slovensku.
- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o vzdelávaní a zdieľať ich v skupine rodičov.
- Diskutovať o možnostiach vzdelávania detí prítomných rodičov.
- Pomenovať prekážky plynúce z absolvovania niektorých druhov škôl pri uplatnení sa na trhu práce.
- Diskutovať o situácii a možnostiach vzdelávania detí v danej lokalite.

Dĺžka trvania:

20 minút skladačka a výklad, 30 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Ústrižky z pracovných listov s názvami škôl a s názvami povolání (obe pre 5 skupín), fixky, papiere a perá pre účastníkov, pracovný list č. 1 pre každého účastníka, stoly na prácu pre 5 skupín

Postup

1. Rodičov rozdeľte do podskupín s minimálne 3 a maximálne 6 účastníkmi. Celkový počet podskupín by nemal byť vyšší ako 5, pretože by to mohlo znížiť dynamiku práce. Nie je dôležité, či je v podskupine rovnaký počet žien a mužov.
2. Každéj podskupine dajte prázdny hárok papiera (A4) a ústrižky z pracovného listu so sústavou škôl a školských zariadení. Na každom ústrižku je len jeden názov školy alebo školského zariadenia.
3. Členovia podskupiny si prezrú názvy na ústrižkoch a na prázdny hárok papiera sa spoločne pokúsia vyskladať postupnosť vo vzdelávaní na Slovensku. Počas toho, ako účastníci skladajú ústrižky, do ich diskusie a rozhodovania nezasahujte.
4. Keď sú skladačky hotové, pomaly pred všetkými prečítajte správnu postupnosť škôl. Na hárkoch by mala byť celkom dole materská škola a celkom hore vysoká škola. Podskupiny, ktoré nemajú svoju skladačku správne, si ju opravujú.
5. Následne rozdeľte každéj skupine ústrižky s názvami povolání. Účastníci spoločne priradujú každý ústrižok k tomu stupňu vzdelania, ktorý je pre výkon daného povolania nevyhnutný.
6. Na konci aktivity overte správne umiestnenie všetkých povolání a každému účastníkovi odovzdajte hárok so sústavou škôl a školských zariadení.

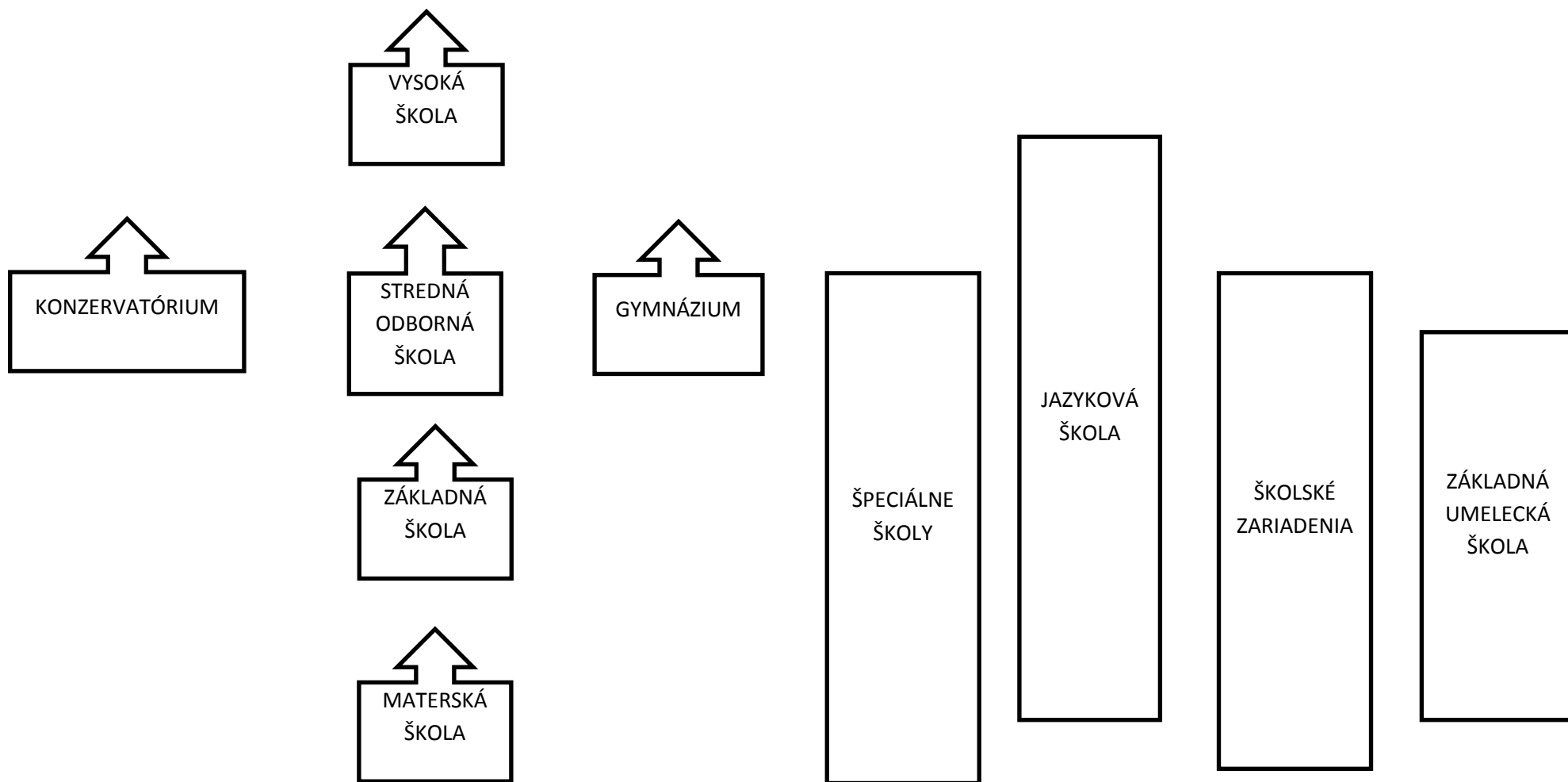
Návrhy otázok na reflexiu:

- Čo vám napadlo, keď ste dostali ústrižky s názvami škôl?
- Spomenul si niekto na svoju školu?
- Ako ste sa cítili pri skladaní systému škôl v našej krajine? Aký postup ste zvolili?
- Prečo ste priložili tento ústrižok práve sem?
- Prečo sme, podľa vás robili práve takúto aktivitu?
- Čo sa z nej môžeme naučiť, dozvedieť, aj keď už nikto z nás nechodí do školy?

Poznámka:

Lektor si podľa vlastného uváženia môže povolania v pracovnom liste obmieňať a dopĺňať.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE č. 1: SÚSTAVA ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE č. 1: VZDELANIE A POVOLANIE

LEKÁRKA	PRÁVNIK	UČITEĽKA	RIADITEĽ ŠKOLY
PRÍPRAVA NA VYSOKÚ ŠKOLU	ÚČTOVNÍK	ÚČTOVNÍČKA	PREDAVAČKA
KLAMPIAR	AUTOMECHANIK	HEREC	UČITEĽ HRY NA KLAVÍR
HUDOBNÍK	JEDÁLEŇ	ŠKOLSKÝ KLUB	

AKTIVITA Č. 2: CESTA ZA ŠŤASTÍM

Využitie: 1. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita sa zameriava na skúmanie súčasnosti a budúcnosti detí, ich životných cieľov, prekážok a pomoci, ktorú im môžu poskytnúť ich rodičia. Je vhodná na oddych od dynamickej skupinovej práce a diskusií. Je veľmi individualistická, čo môže na niektorých rodičov pôsobiť stresujúco, najmä ak sú negramotní. Ak pri dávaní inštrukcií spozorujete nedôveru, alebo sa vám už skôr bude takáto činnosť javiť ako nevhodná, aktivitu nerealizujte. Alternatívne ju môžete využiť na skupinovú prácu, pričom na jednom hárku môže spoločne pracovať menšia skupina rodičov. Hlavnou postavou aktivity potom bude spoločné, „modelové“ dieťa.

Metódy a formy:

imaginácia, vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o budúcnosti vlastných detí a ich zdieľanie v skupine
- Graficky znázorniť očakávania rodičov od svojich detí
- Diskutovať o zmysle vzdelania a vzdelávania
- Porovnať prístup rodičov a školy k budúcnosti detí
- Pomenovať prekážky plynúce z negramotnosti v súčasnej dobe

Dĺžka trvania:

30 minút imaginácia a vizualizácia, 20 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, pracovný list č. 2 pre každého účastníka

Postup:

1. Rodičov poproste, aby sa pohodlne usadili, trikrát sa zhlboka nadýchli a zavreli si oči.
2. Pomalým kladením otázok sa ich pokúste naladiť, aby si predstavili svoje dieťa a spoločné zážitky. (Malo by to byť dieťa, ktoré je zapojené do projektu CVS. Neprekáža však, ak rodič upriami pozornosť aj na iné svoje dieťa, keďže najdôležitejšie je, aby si počas aktivity prežil navodený zážitok).
3. Pri imaginácii môžete položiť takéto alebo podobné otázky:
  - a. Predstavte si, prosím, svoje dieťa. Už ho vidíte? Čo má oblečené? Kde sa nachádza? Kto je s ním?
  - b. Spomeňte si, kedy ste svoje dieťa naposledy videli veselé. Čo vtedy robilo? Čo ho urobilo šťastným?
  - c. A teraz si predstavte, čo ho dokáže nahnevať. Čo nerado robí? Čo sa mu nechce?
  - d. Po čom vaša dcéra, váš syn túži? Viete, čím by sa chcel/a v budúcnosti stať? Čo by mu/jej v tom mohlo pomôcť?
4. Po niekoľkých minútach imagináciu ukončíte. Rodičia sa vrátia späť do prítomnosti a ich úlohou bude na hárok papiera zaznačiť akékoľvek veci, miesta, činnosti, ktoré ich dieťa môžu priviesť k spokojnému, šťastnému životu:
  - a. Na štart, do slniečka napíšu meno svojho dieťaťa.
  - b. Do smajlíka v ľavom hornom rohu zas cieľ, métu, ktorá znamená šťastie pre ich dieťa.
  - c. Do jednotlivých obláčikov postupne vpisujú rôzne životné míľniky: úlohy, skúšky, udalosti, ktoré môžu dieťa postretnúť na ceste za šťastím.
  - d. Na záver do srdiečok vpíšu svoje zásahy, pomoc a podporu dieťaťu na jeho ceste.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Čo ste pocítili, keď ste začuli „vaše dieťa“?
- Ako ste sa cítili, keď ste ho v predstavách videli smiať sa?
- Ako ste sa cítili, keď ste ho v predstavách videli smutné?
- Aké to je premýšľať o šťastí pre svoje dieťa?
- Aké to je kresliť dieťaťu jeho „životnú cestu“?

- Prečo je dôležité premýšľať o živote, budúcnosti svojich detí?

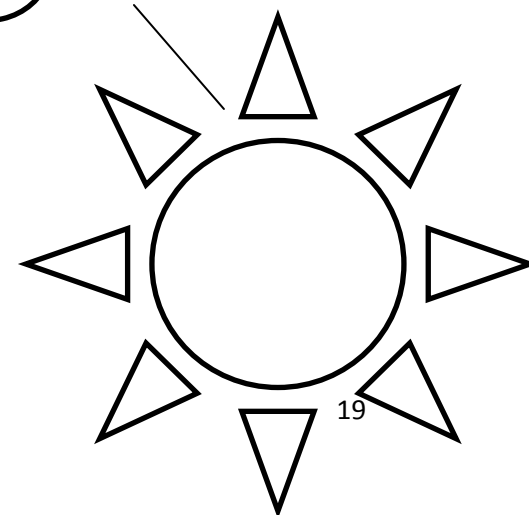
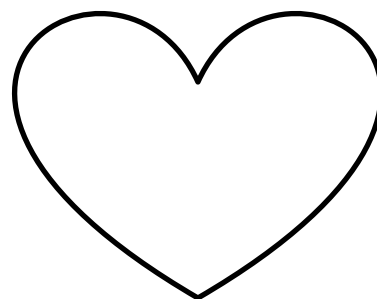
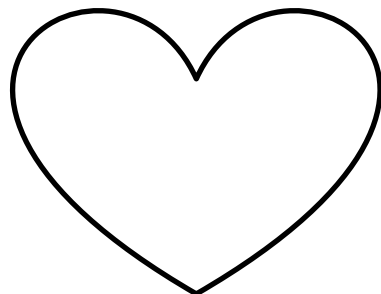
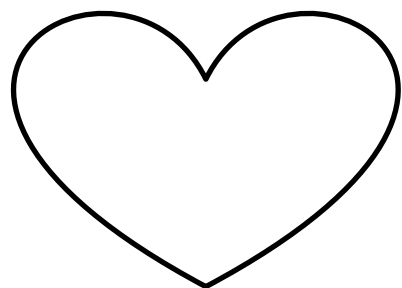
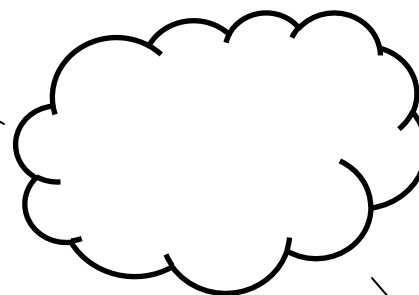
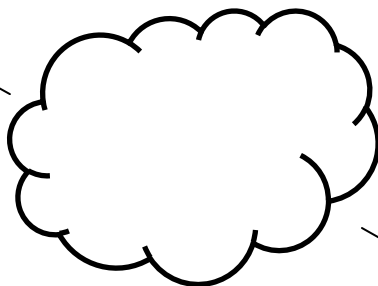
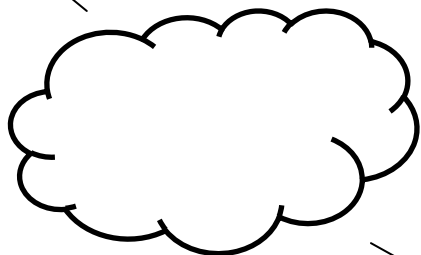
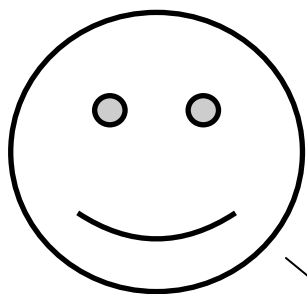
Variácie:

Ak sa aktivita rodičom zapáči, môžu si nakresliť aj cesty ďalších svojich detí. Niektorí si možno budú chcieť nakresliť aj svoju vlastnú cestu za šťastím.

Poznámka:

V prípade, že sa v skupine vyskytnú rodičia, ktorí odmietnu čokoľvek zapisovať, netreba ich nútiť. Dôležité je, aby nad témou premýšľali a hárok si so sebou odniesli domov.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITĚ č. 2: CESTA ZA ŠŤASTÍM

AKTIVITA Č. 3: ZÁPIS DO 1. ROČNÍKA

Využitie: 1. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na oboznámenie rodičov s procesom zápisu detí do prvého ročníka základnej školy. Vzhľadom na zvolenú formu majú rodičia priestor na diskusiu, ako aj na simulovanie konkrétnych situácií, ktoré zažili oni a ich blízki, alebo ktoré môžu nastať v budúcnosti. Aktivita môže byť časovo náročná, ak lektor dovoľí rozohrať celú sériu situácií, ktoré rodičia poznajú zo svojho života. Je však vhodné, aby skupina stihla prejsť obe časti aktivity.

V prvej časti bude réžia v rukách rodičov na základe ich skúseností. Druhá časť by mala ilustrovať ideálny stav, čo poskytuje možnosť porovnať reálny a žiaduci priebeh zápisu a tiež poskytnúť rodičom priestor na nácvik správania sa v danej situácii.

Ak pri prvej časti aktivity vysvitne, že rodičia majú so zápisom pozitívne skúsenosti, stačí, aby prebehla len druhá, zhrňujúca časť aktivity.

Metódy a formy:

simulácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o zápise do školy a zdieľať ich v skupine rodičov
- Náorne rodičov informovať o dôležitosti a procese zápisu dieťaťa na základnú školu
- Vytvoriť priestor na nácvik správania sa pri zápise
- Porovnať skúsenosti rodičov so žiaducim postupom pri zápise svojich detí
- Pomenovať nevýhody, ktoré môžu pre dieťa a rodičov vyplývať zo zanedbania zápisu na základnú školu

Dĺžka trvania:

30 minút simulácia, 20 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľký hárok papiera, prepis oznamu v miestnom rozhlase, oznam na obecnej nástenke.

Postup:

1. časť:

1. Kladením otázok zistíte, aký je reálny stav pri zápise detí na základnú školu v danej lokalite. Návrhy otázok:

- Počuli ste niekedy spojenie „Zápis dieťaťa do prvého ročníka základnej školy“?
- Zažil niekto z vás takýto zápis?
- Od koho ste o zápise vo vašej obci / meste počuli?
- Pre koho je zápis určený?
- Čo sa na zápise vlastne deje?

2. Následne stručne a zrozumiteľne rodičom opíšte proces celej aktivity. Pôjde o simuláciu konkrétnej situácie zo zápisu dieťaťa. Pre umocnenie atmosféry si v miestnosti pripravte provizórnu triedu základnej školy.

3. Vyzvite účastníkov, aby sa rozhodli, či sa aktívne zapoja do simulácie, alebo budú iba diváci. Predstavte jednotlivé roly (prípadne o nich nechajte rozhodnúť samotných účastníkov). Umožnite aktívnym účastníkom, aby si roly medzi sebou rozdelili. Zahrnuté by mali byť nasledovné roly: rodič (otec alebo matka), dieťa – budúci prvák, učiteľ/ka, riaditeľ/ka.

4. Vysvetlite účastníkom, že prvá časť sa odohrá v ich vlastnej réžii. Dajte „hercom“ dostatok času na prípravu scény. Je vhodné, aby ste boli počas scény k dispozícii ako sprievodca dejom. Ak niektorý z rodičov nebude vedieť zareagovať alebo sa bude hanbiť, môžete zasiahnuť, povzbudiť ho alebo mu pomôcť.

Situácia: Rodičia s deťmi prichádzajú do školy, kde ich čaká jedna z učiteliek. Následne sa odohrá scénka zápisu dieťaťa a po nej sa všetci rozídu domov. Spôsob pozvania, účasť pedagógov, priebeh zápisu i jeho záver je prispôbený skúsenostiam účastníkov.

5. Po odohraní scény môžete krátko diskutovať o rôznych skúsenostiach rodičov z priebehu zápisu prvákov na miestnu základnú školu.

2. časť:

Ideálny stav: V obecnom rozhlase odznie oznam o zápise do miestnej základnej školy – lektor prečíta oznam z rozhlasu a z obecnej nástienky. Rodičia v určenom dni a čase prídu do školy, kde už na nich čaká vedenie školy a učitelia prvých ročníkov. Rodičov pri príchode privítajú, predstavia sa im a postupne si prejdú program zápisu. Zároveň rodičom vysvetlia, prečo je zápis dôležitý pre rodinu aj školu. Všetko vykonajú s ohľadom na to, že dieťa nerozumie dobre po slovensky.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké je to stať sa na chvíľu hercami a herečkami?
- Aké je to hrať situácie z ozajstného života, a nie divadlo, rozprávky?
- Ako ste sa cítili, keď ste mali hrať rodiča / učiteľku / dieťa / riaditeľa?
- Ako ste sa cítili, keď na vás / vaše dieťa boli v škole nepríjemní / milí?
- Prečo je dobré nacvičiť si niektoré situácie zo života?

Variácie:

Ak sa rodičom hranie rolí zapáči, môžu odohrať aj ďalšie situácie z prostredia školy, obecného úradu, komunitného centra a podobne. Ak na to nezostane priestor na prebiehajúcom stretnutí, možno si hranie rolí dohodnúť na ďalšie stretnutie.

Poznámky:

Ak bude o hranie rolí veľký záujem, máte dve možnosti: meniť počas aktivity obsadenie jednotlivých rolí alebo simuláciu realizovať so širším obsadením (napr. s viacerými rodičmi a deťmi).

V aktivite sa budú rozoberať reálne životné situácie. Je možné, že pre niektorých rodičov nebudú príjemné. Tiež je pravdepodobné, že sa budú spomínať konkrétni ľudia – rodičia, učitelia, starostovia. Je veľmi dôležité, aby aktivita neskĺzla do osočovania a ohovárania ľudí, ktorí na

stretnutí nie sú prítomní. Skupinu je potrebné hneď v úvode aktivity upozorniť, že jej cieľom je povedať a vyskúšať si, ako majú stretnutia rodiny a školy vyzeráť, a nie kritizovať ľudí, ktorí nie sú v miestnosti.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE Č. 3: ZÁPIS DO 1. ROČNÍKA

HLÁSENIE OBECNÉHO ROZHĽASU V KOZEJ HÔRKE:

Dobrý deň, vážení spoluobčania. Dnes sa prihovárame deťom a najmä ich rodičom., a to z dôvodu prípravy zápisu detí do 1. ročníka základnej školy pre školský rok 2012/2013. Táto dôležitá udalosť sa bude konať v utorok a stredu, 7. a 8. februára od druhej do šiestej hodiny popoludní v priestoroch našej základnej školy. Rodičov upozorňujeme, aby si okrem budúceho prváčika so sebou zobrali aj jeho rodný list a svoj občiansky preukaz. Prezuvky zatiaľ nepotrebuje. Ďalšie podrobnosti nájdete na nástenke obecného úradu a základnej školy. Ďakujem za pozornosť.

OZNAM NA NÁSTENKE OBECNÉHO ÚRADU V KOZEJ HÔRKE:

Oznámenie o organizácii zápisu do 1. ročníka základnej školy pre školský rok 2012/2013

Zápis žiakov do prvého ročníka základnej školy pre školský rok 2012/2013 sa uskutoční v zmysle § 20 ods. 3 písm. a) zákona č. 245 /2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov a podľa VZN obce Kozia Hôrka, ktorým sa určuje miesto a čas zápisu detí do základnej školy v zriaďovateľskej pôsobnosti obce Kozia Hôrka .

Základná škola v obci Kozia Hôrka realizuje zápis v dňoch 7.- 8. februára 2012 v čase od 14.00 do 18.00 hod.

Informáciu o zápise a požadovaných dokladoch zverejní aj riaditeľ príslušnej školy na budove školy, v priestoroch predškolských zariadení, na internetovej stránke školy a zriaďovateľ aj na svojej internetovej stránke, v obecnom rozhlase a v Novinkách z Kozej Hôrky.

Podmienky a forma zápisu:

1. Podmienky zápisu upravujú § 19 a 20 zákona NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a § 10 Vyhlášky MŠ SR č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení vyhlášky č. 224/2011 Z. z.

O ďalších podrobnostiach podá informácie riaditeľ alebo ním poverená osoba v škole.

2. Každé dieťa, ktoré dovŕši k 31.08.2012 **vek 6 rokov** musí jeho zákonný zástupca priviesť k zápisu, vo zvláštnych prípadoch si zákonný zástupca dieťaťa dohodne podrobnosti zápisu s riaditeľom školy.

3. Na zápis do prvého ročníka je potrebné priniesť so sebou **občiansky preukaz zákonného zástupcu a rodný list dieťaťa**.

4. Na základe § 60 zákona č. 245 /2003 Z. z. po schválení počtu prijímaných žiakov zriaďovateľom školy vydá riaditeľ rozhodnutie o prijatí alebo neprijatí žiaka alebo o odklade začiatku povinnej školskej dochádzky do 31. mája 2012.

AKTIVITA Č. 4: KTO ČO ROBÍ U NÁS DOMA

Využitie: 2. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita sa zameriava na ujasnenie si rôznych funkcií rodiny ako celku a tiež úloh jednotlivých jej členov. Cez optiku vlastnej skúsenosti rodičia pomenujú úlohy rodiny a jej členov vo vzťahu k výchove a vzdelávaniu detí. Aktivita je využiteľná kedykoľvek počas tematického bloku. Je časovo náročnejšia na prípravu aj realizáciu, keďže sa skladá z dvoch častí. Medzi nimi možno účastníkom dať krátku prestávku.

Metódy a formy:

vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o rodine a zdieľať ich v skupine rodičov
- Graficky znázorniť úlohy členov rodiny
- Diskutovať o zmysle deľby práce v rodine
- Diskutovať o potrebách školopovinných detí i rodičov
- Diskutovať o rodine ako základe pre život dieťaťa v škole, mimo nej aj po nej
- Diskutovať o zapojení maloletých detí do starostlivosti o mladších súrodencov

Dĺžka trvania:

40 minút vizualizácia, 20 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere, perá pre účastníkov, nožnice a lepidlá – po 1 kuse na max. 3 ľudí, pracovný list č. 4 pre každého účastníka, dvakrát prepísané nápisy z pracovného listu na hárkoch A5 pre lektora, 7 hárkov A4 s nadpismi:

- Funkcie rodiny

- biologicko – reprodukčná
- ekonomická
- ochranná
- socializačná
- výchovná

Postup:

1. časť:

1. Rozdeľte rodičov do podskupín s 3 až 5 účastníkmi.
2. Každému účastníkovi dajte čistý hárok papiera a pracovný list, každej podskupine aspoň jedno lepidlo a nožnice.
3. Vyzvite účastníkov, aby na čistý papier nakreslili členov svojej rodiny. Postup demonštrujte kreslením na veľký hárok na tabuli (podľa skutočnosti alebo fiktívne).
4. Následne účastníkov vyzvite, aby si každý rozstrihal svoj pracovný list na kartičky s nápismi jednotlivých činností v domácnosti (Varenie, Pranie, a pod.).
5. Prečítajte postupne všetky nápisy na kartičkách a overte si porozumenie účastníkov jednotlivým činnostiam.
6. Následne účastníkov požiadajte, aby jednotlivé činnosti prilepili k nakresleným členom rodiny podľa toho, kto čo najčastejšie doma robí. Zároveň robte to isté na svojom papieri.
7. Po ukončení práce dajte účastníkovi priestor na prezentáciu svojich rodín a úloh jej jednotlivých členov. Ak sa účastníci ostýchajú, môžete najprv predstaviť svoju rodinu.

2. časť:

1. Vedľa svojej rodiny na tabuli nalepte hárkky A4 s funkciami rodiny. Rodičov sa opýtajte, čo majú tieto dve časti spoločné.
2. Následne vyberajte z druhej série hárkov A5 s činnosťami v rodine a spolu so skupinou ich prilepujte k tej funkcii, pod ktorú patria.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Ako sa vám kreslila vaša vlastná rodina?

- Čo sa vám kreslilo najlepšie, čo najťažšie?
- Koho ste nakreslili ako prvého? Nezabudli ste náhodou na niekoho?
- Aké to je vidieť svoju rodinu takto spolu, pred sebou?
- Ako sa vám pracovalo s úlohami, činnosťami v rodine? Chýbali vám tam nejaké?
- Prečo je dôležité premýšľať o úlohách v rodine?
- Prečo je dôležité deliť si jednotlivé úlohy?

Variácie:

Ak aktivita rodičov zaujme, možno v nej pokračovať vytváraním spokojnej rodiny – každý si vyskladá svoju predstavu o zapojení jej jednotlivých členov do rôznych činností. Ďalším krokom môže byť diskusia o vhodných spôsoboch motivovania členov rodiny k aktívnejšiemu zapájaniu sa do jej chodu.

Poznámka:

Z rôznych príčin sa môže stať, že niekto odmietne nakresliť svoju rodinu alebo označiť, kto čo robí. Úlohou lektora nie je po týchto príčinách pátrať, ale nezapojenie účastníka akceptovať.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE Č. 4: KTO ČO ROBÍ U NÁS DOMA

VARENIE	PRANIE	NAKUPOVANIE	CHODENIE NA DREVO
BRIGÁDY	STAROSTLIVOSŤ O MALÉ DETI	STAROSTLIVOSŤ O DOM	ROBENIE DOBREJ NÁLADY
UČENIE SA S DEŤMI	UDRŽIAVANIE RODINY POKOPE	CHODENIE DO ŠKOLY	POMÁHANIE MAME
CHODENIE DO PRÁCE	HRANIE S DEŤMI	POMÁHANIE OTCOVI	VYCHOVÁVANIE DETÍ

AKTIVITA Č. 5: STROM

Využitie: 2. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita dáva rodičom možnosť dozvedieť sa o základných právach a povinnostiach rodiny a školy vo vzťahu k dieťaťu a jeho vzdelávaniu. Vhodné je zaradiť ju na začiatok tematického bloku. Aktivita si vyžaduje prípravu veľkého hárku papiera (A0) s obrázkom stromu v jeho strede, jablkom pod ním a symbolmi počasia – oblakom, slnkom a vetrom – nad ním.

Metódy a formy:

vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o vzdelávaní a zdieľať ich v skupine rodičov
- Graficky znázorniť práva a povinnosti rodiny a školy vo vzťahu k výchove a vzdelávaniu detí
- Znázorniť prístupy rodičov a školy k budúcnosti detí
- Poukázať na prekážky plynúce z nedostatočnej informovanosti alebo nezájmu o dieťa zo strany rodičov alebo školy.

Dĺžka trvania:

30 minút vizualizácia, 20 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky a perá pre účastníkov, 15 hárkov A5 s textami (návrhy sú v pracovnom liste č. 5), plagát A0 s nakreslenými symbolmi.

Postup:

1. Aktivitu začnite rozbalením a pripnutím plagátu na viditeľné miesto – stenu či tabuľu.

2. Následne rodičom ozrejmíte znázornené symboly:
  - a. Strom ako rodič – nositeľ informácie, predok
  - b. Jablčko ako dieťa – potomok, časť celku
  - c. Slnko, oblak, vietor – ako vonkajšie vplyvy, v našom prípade škola, susedia, krajina

Strom je základ, ktorý je pevne zakorenený v zemi. Jablčko pochádza zo stromu, je jeho súčasťou pokiaľ zreje (strom – rodič sa oň stará). Keď dozreje, pôjde svojou vlastnou cestou. Počasie ovplyvňuje život stromu aj jablčka. Tvoria ho všetci ľudia, s ktorými alebo vedľa ktorých žijeme, je to celá naša krajina, susedia, vzťahy, ale aj práca a škola.

3. Po vysvetlení symbolov rozdáte v skupine približne 15 hárkov A5 s krátkymi textami, heslami. Rodičia si ich individuálne alebo v malých skupinkách čítajú.
4. Po chvíľke účastníkov vyzviete, aby sa s celou skupinou podelili o to, čo si prečítali. Rodičia postupne prerozprávajú alebo prečítajú texty a celá skupina ich lepí na hárok podľa vzájomnej dohody.

Príklad: Pani Anna prečíta text „Informovať školu o chorobe dieťaťa“. Lektor sa opýta, koho povinnosťou alebo úlohou je oznamovať takúto skutočnosť. Skupina pravdepodobne odpovie, že je to úlohou rodiča. Lektor teda tvrdenie pripne na strom, kam patrí, a opäť si môže pomôcť prirovnaním k životu v prírode: „Prvý, komu záleží na živote jablka je strom. Ten sa oň stará, keď je choré, aj keď sa mu darí.“

5. Takto skupina postupne nalepí všetky práva a povinnosti rodičov aj školy k svojim deťom a žiakom. Ak budú mať rodičia na niektoré texty rozdielne názory, vytvára sa priestor na spoločnú diskusiu.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Čo vám napadlo, keď som začal/a rozbaľovať tento obraz?
- Čo ste cítili, keď som prirovnal/a strom k vám a jablká k vašim deťom?
- Ako ste vnímali slnko, vietor, mraky ako symboly toho, čo sa deje okolo nás?
- Čo ste cítili pri hromadení sa povinností na strome?

- Zdá sa vám spravodlivé rozdelenie práv a povinností na tomto obraze?
- Prečo je, podľa vás dôležité si niektoré veci takto nakresliť?

Variácie:

1. V prípade, že sa rodičom zapáči symbolické znázorňovanie okolitého sveta, môžu pokračovať v prideľovaní práv a povinností a zamýšľať sa aj nad povinnosťami detí podľa ich veku, počtu v domácnosti, pohlavia.
2. Ďalšou alternatívou je dokresliť ďalší strom – druhého rodiča a porozprávať sa o del'be práv a povinností v rodinách.
3. V prípade záujmu môže lektor hovoriť o deťoch, ktoré nemajú rodinu – svoj strom. Vizualne tak možno veľmi dobre znázorniť, čo navyše majú deti prítomných rodičov.

Poznámka:

V prípade, že rodičia texty odmietnu čítať, môže ich predčítať lektor a spoločne so skupinou rozhodovať, kam ich prilepiť. Pri znižujúcej sa pozornosti a skupinovej dynamike možno počet preberaných práv a povinností zredukovať.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE Č. 5: STROM

Práva rodičov:

Vybrať školu pre svoje dieťa

Byť informovaný o výsledkoch učenia sa dieťaťa

Zúčastniť sa vyučovania

Poradenstvo vo výchove a vzdelávaní dieťaťa

Oboznámiť sa s programom, rozvrhom a poriadkom školy

Povinnosti rodičov:

Prihlásiť dieťa do školy

Dbáť na pravidelnú dochádzku dieťaťa do školy

Oznámiť neprítomnosť dieťaťa v škole

Ospravedlniť neprítomnosť dieťaťa v škole

Doma dieťaťu vytvoriť podmienky na učenie sa

Informovať školu o chorobe dieťaťa

Nahradiť škodu, ktorú dieťa v škole spôsobilo

Povinnosti školy:

Bezplatne učiť deti

Pristupovať k deťom rovnocenne

Nediskriminovať deti

Poradiť rodičom s výchovou a vzdelávaním

Nepoužívať telesné tresty na deťoch

Práva školy:

Vyžadovať vhodné podmienky na učenie sa dieťa doma

Vedieť, čo je s dieťaťom, ak nechodí do školy

Nahlásiť, že dieťa nechodí do školy

Nahlásiť, že na dieťaťu je páchané násilie

AKTIVITA Č. 6: BOHATÍ CHUDOBNÍ A CHUDOBNÍ BOHATÍ

Využitie: 3. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na ujasnenie si hodnôt v živote dospelého človeka a jeho rodiny. Je náročná na vedenie, keďže sa dotýka najcitlivejších miest účastníkov, ich životného štandardu, možností, kvality života. Ak sa počas jej realizácie v skupine podarí udržať priateľskú atmosféru, môže byť pre všetkých veľmi prínosnou a poučnou.

Metódy a formy:

diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o socioekonomických podmienkach života a zdieľať ich v skupine rodičov
- Názorne porovnať výhody a nevýhody nízkeho a vysokého príjmu v rodine
- Porovnať hodnotu peňazí, času a ďalších životných „komodít“
- Porovnať skúsenosti rodičov z minulosti a v súčasnosti
- Pomenovať nevýhody chudoby a bohatstva pri výchove detí

Dĺžka trvania:

40 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera

Postup:

1. Rozdeľte rodičov na dve približne rovnako veľké podskupiny. Jednu podskupinu označte ako „bohatých rodičov“, druhú ako „chudobných rodičov“. Všetkých upozornite, aby toto rozdelenie nebrali osobne, pretože to, v akej podskupine sa ocitli, je len náhoda.
2. Následne vyzvite podskupinu bohatých rodičov, aby sa dohodli a napísali 5 dobrých vecí, ktoré môžu dať deťom bohatí rodičia. Rovnako vyzvite aj skupinu chudobných, akých 5 dobrých vecí môžu dať svojim deťom oni.
3. Po niekoľkých minútach práce vzniknú dva zoznamy. Podskupiny ich odovzdajú a pokračujú v práci na 5 zlých veciach, ktoré si deti odnášajú zo života v bohatej a chudobnej rodine.
4. Zaveste dva hárky bohatej a dva hárky chudobnej rodiny na viditeľné miesto. Poproste účastníkov, aby si sadli na svoje pôvodné miesta a všetkým prečítajte výhody a nevýhody života v chudobnej a bohatej rodine. Nechajte rodičom priestor na zamyslenie sa a začnite im klásť otázky.

Návrhy otázok na diskusiu:

- Čo znamená, ak sa o niekom povie, že je bohatý / chudobný?
- Je rozdiel medzi životom dieťaťa v bohatej a v chudobnej rodine?
- Je to, čo je na papieri, reálne?
- Ako sa podľa vás prejavuje táto vlastnosť v živote dieťaťa? (vyberte zo zoznamu)
- Ak existuje jeden aj druhý typ rodín, existuje aj niečo medzi tým?
- Ako to vyzerá / ako by to mohlo vyzeráť?
- Čo môže urobiť chudobná rodina, aby mala viac peňazí?
- Čo môže urobiť bohatá rodina, aby mala viac času na seba?

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to bolo hrať sa na chudobného / bohatého človeka?
- Je dobré, ak sa ľudia rozdeľujú na chudobných a bohatých?
- Je dobré, aby deti vedeli, že jedni sú chudobní a druhí bohatí?
- Je dôležité s deťmi hovoriť o majetkových pomeroch vlastnej rodiny aj iných rodín?

- Aký je podľa vás rozdiel vo výchove v bohatej a v chudobnej rodine? Sú všetky bohaté a chudobné rodiny rovnaké?

Variácie:

Jednou z možností je zamerať sa na vplyv rodinných financií na život detí v rôznom veku. Rodičia tak môžu diskutovať o vhodnosti vreckového či o aktívnom zapojení sa detí do nákupov a ich plánovania.

Poznámky:

Je veľmi pravdepodobné, že niekto zo skupiny sa už vo svojom živote stretol s úžerou. Nie je vylúčené, že niektorí účastníci sú úžerníkom dlžní a niektorí sú sami úžerníkmi. Ak lektor v skupine spozoruje náznaky strachu alebo odporu, zaradenie aktivity prehodnotí.

Aktivita je súčasťou tretieho tematického bloku, takže lektor bude už počas jej prípravy vedieť, či je vhodné zaradiť ju v pôvodnej podobe, upraviť ju alebo úplne vypustiť. Zámerom aktivity nie je riešiť závažné problémy, akou je napríklad úžera, ale hovoriť o financiách a hospodárení v rodine, najmä ak významne ovplyvňujú výchovu detí.

AKTIVITA Č. 7: NAČO NÁM JE MATEMATIKA?

Využitie: 3. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita rodičom umožňuje prežiť si to, čo v škole denne zažívajú ich deti. Vyvolá v nich pocity, aké ich deti majú pri úspechu aj neúspechu. Ak je aktivita vedená správne, môže rodičov veľmi silne ovplyvniť v otázke pravidelnej dochádzky i v praktickom prínose vzdelania. Zároveň môže poskytnúť inšpirácie pri podpore domácej prípravy detí.

Metódy a formy:

test, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o vzdelávacích nárokoch a školských povinnostiach a zdieľať ich v skupine rodičov
- Názorne poukázať na náročnosť učiva v základnej škole
- Prežiť si zážitok z úspechu aj neúspechu pri zvládaní školského učiva
- Podporiť tímovú prácu pri súperení skupín
- Diskutovať o potrebe ovládať vyučovací jazyk, o potrebe systematickej práce s dieťaťom a nevyhnutnosti pravidelnej dochádzky do školy
- Diskutovať o pocitoch detí pri úspechu a neúspechu v škole
- Premýšľať nad zaujímavými formami a metódami testovania a prípravy na vyučovanie svojich detí

Dĺžka trvania:

20 minút test, 30 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľký hárok papiera, pracovný list č. 7 pre každého účastníka, veľká mapa Slovenska, tabuľky na prepočet mier a váh (učebnica matematiky)

Pri niektorých úlohách by rodičom mohla pomôcť kalkulačka. Deti v škole často pracujú bez nej, a preto je vhodné, aby si to tak skúsili aj rodičia. Ak však niekomu napadne, že ju má v mobilnom telefóne, môže ju použiť.

Postup:

1. časť:

1. Rozdeľte rodičov do podskupín s najviac 5 ľuďmi. Je pritom dôležité, aby boli podskupiny rovnako veľké, keďže budú medzi sebou súťažiť. Každá podskupina dostane niekoľko hárkov papiera – na výpočty a zapísanie správnych odpovedí.
2. Vysvetlite pravidlá aktivity. Každá skupina dostane krátky test, ktorý sa skladá zo 6 úloh. Skupina, ktorá bude mať najviac správnych odpovedí, vyhráva.

2. časť:

1. Po vyhodnotení testu postupne prechádzajte jednotlivé zadania a pýtajte sa rodičov, ktorý vyučovací predmet im pripomínajú. Takto skupina rozoberie všetky úlohy, reálnosť či absurditu zadaní. V diskusii sa rodičom snažte priblížiť, aká dôležitá je nadväznosť pri učení sa. Taktiež ich upozornite na potrebu ovládať vyučovací jazyk, pravidelne sa na vyučovanie pripravovať a chodiť do školy.
2. Následne rodičov vyzvite, aby sa v skupinách pokúsili vymyslieť niekoľko vlastných testovacích úloh. Tie by mali byť prispôsobené veku ich detí a životným situáciám, ktoré zažívajú. Úlohy by mali byť aj prakticky využiteľné.
3. Diskutujte o tom, ako podobné úlohy môžu zlepšiť prípravu žiakov na vyučovanie.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?

- Aké bolo súťaženie s ostatnými?
- Kedy ste naposledy riešili slovné úlohy?
- Ako ste sa cítili, keď ste niečo vedeli?
- Ako ste sa cítili, keď vám niečo nešlo?
- Viete si predstaviť, že by ste niečo podobné mali robiť denne a byť za to aj známkovaní?
- Viete si predstaviť, že by celý test bol v cudzom jazyku?
- Viete si predstaviť niečo, čo by deťom pri takýchto úlohách pomohlo?
- Ako by ste mohli motivovať vaše deti pri učení sa?
- Načo sú podobné testy a úlohy dobré?
- Čo sa môžeme z podobných cvičení naučiť?

Variácie:

Vhodnou variáciou je testovanie rodičov z úloh podobných ako pri zápise na základnú školu – kreslenie, zaväzovanie šnúrok, počítanie, recitovanie spamäti, písanie písmen a podobne. Je to síce náročné na čas, ale veľmi vhodné na vytvorenie predstavy o povinnostiach a nárokoch kladených na deti.

Poznámka:

Aktivita je náročná na gramotnosť a ďalšie zručnosti rodičov. Preto je dôležité pochváliť tých, ktorí sa snažili a aktívne pracovali na zadaniach. Je však možné, že ani jedna zo skupín úlohy nevyrieši správne. Ak takáto situácia naozaj nastane, môžete ju využiť na rozvinutie diskusie o neúspechoch v škole, o známkovaní, prepadávaní, ale aj o motivácii detí a učiteľov k spoločnej práci.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE Č. 7: NAČO NÁM JE MATEMATIKA?

1. Na prípravu jedla potrebujeme 4 zemiaky na jednu osobu. Jeden zemiak váži 50 gramov. Koľko ľudí nakrmíme z 50 kilogramov vážiaceho vreca?
2. Na postavenie steny domu potrebujeme 500 tehál. Jedna tehla stojí 35 centov. Potrebujeme vyťahnúť 7 rovnako veľkých stien. Koľko eur budú stáť tehly?
3. Aký geometrický útvar dostaneme, ak spojíme úsečkami tieto 3 slovenské mestá: Nové Zámky, Čadca, Gelnica?
4. Krabica umelého mlieka pre dojčatá má obsah 600 gramov. Pri rozrábaní mlieka treba na 30 mililitrov vody použiť jednu odmerku sušeného mlieka. Odmerka má obsah 4,5 gramu. Koľko decilitrov mlieka získate rozrobením celej krabice?
5. Od miesta štartu je Bratislava vzdialená 300 kilometrov. Cesta autom stojí 12 eur na 100 kilometrov. Spiatočný lístok vlakom stojí 20 eur. Pri koľkých ľuďoch sa vám opláti cesta autom?
6. Wieviel ist zwei mal zwei?

SPRÁVNE ODPOVEDE:

1. 250 ľudí
2. 1225 eur (122 500 eurocentov)
3. trojuholník
4. 39,9 dcl
5. Jednosmerná cesta autom stojí 36 eur, t. j. spiatočná stojí 72 eur. Cesta autom sa tak opláti pri 4 cestujúcich.
6. Koľko je dva krát dva? 4

AKTIVITA Č. 8: SO PHENDŽAL? ČO POVEDAL?

Využitie: 3. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita zdôrazňuje fakt dvojjazyčnosti u mnohých rómskych detí a poukazuje na nevyhnutnosť ovládať vyučovací jazyk na úspešné zvládnutie základnej školy. Ovládanie rómčiny zo strany lektora je pri tejto aktivite výhodou, avšak nie nevyhnutnosťou.

Metódy a formy:

diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na diskusiu o používaní slovenského / maďarského / rómskeho jazyka v rodine a v škole
- Porovnať skúsenosti rodičov s používaním rôznych jazykov v škole
- Názorne predstaviť možnosti využívania rómskeho a slovenského jazyka vo vyučovaní
- Diskutovať o potrebe ovládať vyučovací jazyk
- Pomenovať výhody a nevýhody dvojjazyčnosti v bežnom živote

Dĺžka trvania:

60 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, pracovný list č. 8 pre každého účastníka

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov do niekoľkých podskupín. Počet rodičov by v nich nemal byť vyšší ako 6.

2. Každý účastník dostane pracovný list č. 8 a samostatne si ho prečíta. Alternatívnou možnosťou je spoločné čítanie v podskupine.
3. Účastníci si v textoch zvýraznia tie časti, ktorým nerozumejú kvôli jazyku alebo obsahu.
4. Po 10 minútach štúdia textu vyzvite jednotlivé podskupiny, aby referovali o jeho obsahu a problémoch s porozumením.
5. Následne otvorte diskusiu kladením nasledujúcich otázok:
  - V akom jazyku je text napísaný?
  - Je pre vás zrozumiteľný?
  - Prečo sú v ňom časti, ktorým nerozumiete?
  - Je text napísaný vo viacerých jazykoch?
  - Čo by sa stalo, keby učebnice neboli napísané jednotným jazykom?

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to bolo čítať si spolu?
- Je skôr výhodou alebo nevýhodou ovládať viacero jazykov?
- Akým prínosom môže byť dvojjazyčnosť pre vaše deti?
- Ako môže rodič hovoriaci iným jazykom pomôcť svojmu dieťaťu zvládať vyučovací jazyk v škole? Ako môže dieťaťu uľahčiť jeho učenie sa?

Variácie:

Rodičia si môžu vytvoriť domáci plán na zdokonaľovanie rómčiny svojich detí.

Poznámky:

Použitý text je úryvkom z rozprávky Michala Šamka publikovanej v časopise Romano džaniben, č. 1-2, 2002, str. 71 – 72. Ak rodičia text odmietnu sami prečítať, prečítajte im ho vy a vyzvite ich, aby sa na základe počutého pokúsili príbeh prerozprávať v slovenskom jazyku.

I keď je rómčina kodifikovaná, predpokladáme, že textu úplne neporozumejú Rómovia zo všetkých lokalít Slovenska. Rómčina je, podobne ako všetky ostatné jazyky, živou rečou, má nesmierne veľa podôb a žiaden ustálený tvar, ktorý by bol rovnako zrozumiteľný na celom Slovensku.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE č. 8: SO PHENDŽAL? ČO POVEDAL?

KOŠIBEN

Kaj has, kaj na has, čirla pre čirlaste, avka mange vakerlas miro dad paramisa a me sar cikno čhavoro šunavas a zasovás. Akana som imar baro a me tiš vakerav mire čhavorenge paramisa. A tumenge, Romale, te kamena te šunel, phenava tiš jekh. Vareso šal jel čačipen, vareso šaj, hoj nane. Te kamen, ta šunen.

Andr'oda romano gavoro dživelas e Cinka the o Lajkus peskera fajtaha. Baronas avri ciknoestar, bavinenas pes avre čhavorenca pro maľi, andro veša, jekh bi avreskero na džalas ňikhaj. Sar avka baronas jekhetane, arakhle ke peste kamiben. Calo gav imar olestar džanelas, hoj o Lajko la Cinkaha phirel. Ta pen lengere fajti dovakerde, hoj le čhavenge kerena bijav. O bijav has igen šukar. O Roma khelenas, chanas, pijenas, sako le ternenge vinšinelas ča lačo. Savore džene le Lajkus the la Cinka igen rado dikhenas, bo so dujdzene, sar has hodna. O Lajkus le grajenca, e Cinka sivkerlas le čhavorenge rentici.

O Lajkus has igen lačo chart'as. Čart'arelas avri bešindos pre phuv, avka marelas pro amoňis, pre kovinca. Leskri romňori, e Cinka, bešelas khnaj dijader lestar, maškar lende has e jag. Te kampelas , phurdelas e Cinka morčhune pišoteha, te na, ta sivelas avri šukar but'a. So dujdzene kerenas tosarastar dži raťi, bo lenge kampelas but love te ačhavel peske pengero kheroro.

PREKLIATIE

(slovenský preklad pre lektora)

Bolo – nebolo, dávno, pradávno – takto mi môj otec rozprával rozprávky. A ja ako malé dieťa som počúval a potom som zaspal. Teraz som dospelý a tiež svojim deťom rozprávam rozprávky. Aj vám, Rómovia, jednu poviem, ak si ju chcete vypočuť. Niečo môže byť pravda, niečo možno nie. Tak teda počúvajte, ak máte chuť.

V rómskej dedinke bývala Cinka a Lajko so svojími príbuznými. Vyrastali spolu od detstva, hrali sa s ostatnými deťmi na lúke alebo v lese a jeden sa od druhého nepohol ani na krok. A ako tak spolu rástli, našli v sebe zaľúbenie. Celá dedina vedela, že Lajko chodí s Cinkou. A tak sa ich rodiny dohodli, že mladým vystroja svadbu. Svadba bola krásna. Rómovia tancovali, jedli, pili, každý prial mladým iba samé dobro. Všetci mali Cinku a Lajka radi, pretože boli ochotní a pomáhali kde mohli. Lajko vypomáhal s koňmi a Cinka šila deťom šaty.

Lajko bol výborný kováč. Pracoval v sede, sedel a kul na kovadline. Jeho ženuška Cinka sedela o kúsok ďalej a medzi nimi bolo ohnisko. Keď bolo treba, nadúvala Cinka kožený mech a keď nie, tak vyšivala pekné ručné práce. Obaja robili od rána do večera, pretože potrebovali peniaze, aby si mohli postaviť vlastný domček.

AKTIVITA Č. 9: KOVÁČI, HUSLISTI, METLÁRI A INÍ

Využitie: 4. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita sa prostredníctvom zážitkov zo života rodičov zameriava na diskusiu o potrebnosti, resp. zbytočnosti formálneho vzdelávania a vzdelania. Rodičia v nej predstavujú postoje svojich rodín k vzdelaniu a práci. Na základe konkrétnych osudov taktiež porovnávajú možnosti kedysi a dnes. Aktivita je náročná na čas a dôveru rodičov k lektorovi, lektorke i v rámci skupiny.

Metódy a formy:

imaginácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o formálnom vzdelaní a vzdelávaní a zdieľať ich v skupine rodičov
- Diskutovať o kvalite, zmysle a prínose vzdelávania kedysi a dnes
- Porovnať prístup rodičov a školy k budúcnosti detí a žiakov
- Diskutovať o možnostiach uplatnenia tradičných remesiel na pracovnom trhu modernej spoločnosti
- Pomenovať prekážky vyplývajúce z negramotnosti v súčasnej dobe

Dĺžka trvania:

20 minút imaginácia, 30 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov

Postup:

1. Vopred si zistíte približný vek prítomných rodičov. Na začiatku aktivity ich rozprávaním uveďte do obdobia ich detstva a školských čias. Môžete pri tom použiť hudbu, vône, pripomenutie spoločensky dôležitých udalostí, osobností. Vhodné je, ak sa rodičia sústredia so zavretými očami.
2. Rodičov vyzvite, aby si spomenuli, kam chodili do školy, kde bývali a čo robili dospelí v ich okolí. Takto ich na pár minút nechajte poprechádzať sa vlastným detstvom.
3. Po chvíli rodičov uveďte späť do prítomnosti a poproste ich, aby otvorili oči.
4. Rodičov vyzvite, aby podľa svojho záujmu porozprávali, na čo si spomenuli a čo sa im zdá byť dôležité s ohľadom na tému vzdelávania. Spoločne diskutujte o rôznych ľuďoch, udalostiach, okolnostiach, ktoré objektívne aj subjektívne zasahujú do vzdelávania a práce.

Príklady otázok pri imaginácii:

- Pamätáte sa na oslavy 1. mája? A na MDŽ?
- Spomínate si, aké sa nosili košele, šaty, nohavice, keď ste boli malí? Krikľavé? Dederónové?
- Kde ste bývali, keď ste mali 10 rokov? Tam, kde dnes, či na inom mieste? Kto býval s vami?
- Nosili vaši rodičia vianočné kolekcie z práce?

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to bolo, keď ste sa na chvíľku opäť stali deťmi?
- Na čo ste si spomenuli?
- Koho ste stretli, na koho ste spomínali?
- Spomenuli ste si na nejakého významného, uznávaného človeka z vášho okolia?
- Prečo to boli významní ľudia, prečo si ich ostatní vážili?
- Ako je to dnes? Poznáte podobných vážených ľudí?
- Čo robia? Prečo sú vážení?
- Kto je to múdry človek? Kde k tej múdrosti prišiel?

- Ku komu sa chodí po rady? K starostovi? Do školy? Niekam inam?

Variácie:

1. S ohľadom na pretrvávajúcu migračnú vlnu do Veľkej Británie môže byť táto téma vhodná na rozvinutie diskusie o potrebe vzdelania, štúdia cudzích jazykov a získavania sociálnych návykov mladej generácie.

2. Rodičia pátrajú po členoch vlastnej rodiny, o ktorých sa vie, že mali vzdelanie a / alebo boli úspešnými remeselníkmi či hudobníkmi. Na základe uvedených príkladov skupina diskutuje o možnostiach podobného uplatnenia v dnešnej dobe.

Poznámka:

V skupine môžu byť ľudia, ktorí zažili detstvo počas vojny alebo vo vojne prišli o rodinných príslušníkov a nechcú preto verejne spomínať. Vtedy treba vopred zvážiť zaradenie aktivity alebo rešpektovať rozhodnutie účastníka, aby sa na nej aktívne nezúčastňoval.

AKTIVITA Č. 10: ŠKOLA A RODINA. CESTA ZARÚBANÁ?

Využitie: 4. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita sa venuje komunikácii medzi rodinou a školou, predovšetkým problémovým situáciám a ich riešeniam. Aktivita je vhodná pre stálu skupinu účastníkov, keďže si vyžaduje istú dávku dôvery a intímnosti. Ak lektor nepracuje s rovnakou skupinou účastníkov, na začiatok zaradí krátku aktivitu na prelomenie ľadov. Bez ohľadu na zloženie skupiny aktivita účastníkom umožňuje nazrieť na konkrétnu problémovú situáciu a jej riešenia z viacerých uhlov pohľadu.

Metódy a formy:

simulácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o komunikácii medzi školou a rodinou a zdieľať ich v skupine rodičov
- Vytvoriť priestor na aktívne hľadanie riešení problémových situácií
- Vytvoriť priestor na nácvik správania sa v náročných situáciách
- Rozohrať rôzne komunikačné situácie medzi rodinou a školou
- Pomenovať prekážky plynúce z nedostatočnej komunikácie medzi rodinou a školou

Dĺžka trvania:

40 minút simulácia, 20 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľký hárok papiera

Postup:

1. Rozdeľte rodičov do podskupín tak, aby maximálny počet členov nebol vyšší ako 5.
2. Následne rodičov vyzvite, aby si zavreli oči a pokúsili sa spomenúť si na posledný silný zážitok zo školy, ktorú navštevuje ich dieťa. Mal by to byť zážitok, v ktorom prebehla komunikácia medzi rodičmi a školou, či už s učiteľkami alebo inými zamestnancami. Rodičom povedzte, že to nemusia byť spomienky iba na pekné a príjemné stretnutia, ale aj situácie, ktoré sa ich dotkli, či nahnevali. Môžu to byť aj situácie, v ktorých sa krivdilo ich deťom.
3. Po krátkom premýšľaní rodičov vyzvite, aby sa podelili o svoje zážitky v podskupinách. Ich úlohou bude vybrať takú situáciu, ktorá je z ich perspektívy najzávažnejšia. Jednotlivé podskupiny následne poprosťte, aby daný zážitok prerozprávali všetkým rodičom.
4. Po predstavení všetkých príbehov rodičov požiadajte, aby vybrali iba jednu konkrétnu situáciu, ktorá sa stane námetom na krátku scénu. Pri výbere môžete aj hlasovať, pričom každá skupina má len jeden hlas a nemôže hlasovať za svoj vlastný príbeh. Takýmto spôsobom sa skupina rýchlo dozvie výsledok a môže začať pracovať s príbehom.
5. Pred samotnou scénkou prerozprávajte príbeh ešte raz a na papier zapíšte jej aktérov. Vyzvite rodičov, aby sa dohodli na obsadení jednotlivých postáv. Vyzvite divákov – ostatných rodičov, aby hru pozorne sledovali. Svoje postrehy zo scény si môžu aj priebežne zapisovať a zamerať sa pritom najmä na také situácie, v ktorých by sa správali inak ako „herci“.
6. Po odohraní scény sa publika opýtajte, či bolo všetko, čo videli, správne, slušné, výchovné a také, ako sa na školu a dospelých ľudí patrí. Jednoducho, či sa im to takto páči, alebo či by na celej situácii chceli niečo zmeniť.
7. Ak zaznie požiadavka na zmenu, navrhnete odohrať tú istú scénu ešte raz. Tentoraz však ktokoľvek z publika môže ľubovoľného herca vymeniť a zahrať jeho rolu po svojom - tak, ako si myslí, že je to správne. Svoj zámer vystriedať herca naznačí pokrikom „STOP!“ Vtedy všetci herci zostanú ticho vo svojej pozícii a počkajú, kým nový herec niekoho z nich vymení. Scénka potom bude pokračovať presne tam, kde bola prerušená, avšak už s novým hercom hrajúcim inak. Takto sa môže postupne obmeniť celé „herecké“ obsadenie a zmení sa aj priebeh a výsledok scény.

8. Rodičov upozorníte, že výmena neznamená, že predchádzajúci herci hrali scénu zle. Každý totiž do nej prináša svoje vlastné skúsenosti a pohľad. Výmena tak vytvára priestor na vyjadrenie názoru iného rodiča. Scénka sa prehráva dovedy, kým má skupina vôľu vylepšovať dej, alebo pokiaľ to čas dovolí.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to bolo stať sa na chvíľu hercami?
- Aké je to hrať situácie zo života a nie divadlo, rozprávky?
- Ako ste sa cítili, keď ste mali hrať rodiča / učiteľku / dieťa / riaditeľa?
- Ako ste sa cítili, keď na vás / vaše dieťa boli v škole nepríjemní / milí?
- Prečo je dobré nacvičiť si niektoré životné situácie?
- Ako vaše dieťa ovplyvňuje komunikácia medzi rodinou a školou?
- Ako by sa podľa vás mali v podobných situáciách správať rodičia a zástupcovia školy?

Variácie:

Ak sa technika skupine zapáči, možno ju použiť aj na rozohranie ďalších problémových situácií.

Poznámky:

Počas realizácie aktivity by ste mali pozorne sledovať čas, keďže nie je vhodné ukončiť scénu uprostred deja, prípadne sa dostatočne nevenovať reflexii, ktorá je tu obzvlášť dôležitá.

Počas aktivity sa budú prehrávať situácie z reálneho života, ktoré môžu byť aj nepríjemné. Je preto veľmi dôležité, aby ste skupinu upozornili, že cieľom nie je osočovať či zosmiešňovať ľudí, ktorí sa v príbehoch vyskytnú, ale pokúsiť sa problémové situácie riešiť a naučiť sa im predchádzať. Ak sa počas aktivity spomínajú aj neprítomné osoby, je vhodné zmeniť im mená, prípadne použiť prezývky. Vyhýbajte sa však hanlivým pomenovaniám.

AKTIVITA Č. 11: KEBY BOLO KEBY – MOJE MISKY VÁH

Využitie: 4. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita sa zameriava na diskusiu o životných hodnotách a túžbach rodičov a detí a možnostiach ich napĺňania. Je vhodná po skupinovej práci alebo diskusii, no je náročná na čas, keďže sa skladá z dvoch častí. Na jej realizáciu je zároveň nevyhnutná atmosféra dôvery a priateľský vzťah k lektorovi, keďže účastníci počas nej odhaľujú svoje hodnoty, strachy a túžby.

Metódy a formy:

vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o životných hodnotách a túžbach a zdieľať ich v skupine rodičov
- Graficky znázorniť hodnoty a túžby rodičov
- Diskutovať o zmysle životných hodnôt
- Diskutovať o sebeckosti, ľahostajnosti, vzájomnosti v rodine
- Pomenovať prekážky plynúce z nepoznania svojich blízkych

Dĺžka trvania:

20 minút vizualizácia, 40 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, pastelky, papiere a perá pre účastníkov, veľký hárok papiera pre lektora, dvojramenné váhy

Postup:

1. časť:

1. Pripravte si váhy na stôl tak, aby na ne všetci účastníci dobre videli. Pomaly začnite vážiť bežné veci, môžete pritom niekoho z rodičov prizvať k spolupráci.
2. Postupne položte účastníkom otázky typu: „Čo je ťažšie? Pero, alebo mobil? Nech sa páči, skúste.“ Takto si dobrovoľníci vyskúšajú fungovanie váhy.
3. Potom navrhnete váženie hodnôt či rôznych situácií z bežného života.

Položiť môžete napríklad takéto otázky:

„Čo má väčšiu váhu? Dobrý kamarát alebo fúra dreva?“

„Demižón vína, či plné bruchá detí?“

„Pozeranie televízie, alebo pomáhanie deťom pri písaní úloh?“

2. časť:

1. Vyzvite rodičov, aby si vzali papier, položili si ho na šírku na stôl a nakreslili dve približne rovnako veľké misky. Súbežne kreslite to isté na svoj hárok papiera pripevnený na tabuľu alebo stenu.
2. Do ľavej misky kreslite alebo vpisujte to, čo máte vo svojom bežnom živote (materiálne veci i nemateriálne hodnoty, ktoré si vážite, či naplňajú vaše túžby). Rodičom dajte čas na premýšľanie a prácu. Na svojom papieri medzitým „naplňajte“ vlastnú misku. (napr. milujúci partner, zdravé a šikovné deti, vlastný dom, vodičský preukaz, práca, čisté svedomie, a pod.)
3. Vyzvite rodičov, aby do druhej, pravej misky nakreslili alebo napísali to, po čom túžia, alebo kedysi dávno túžili, no nemajú to. Keďže to pre nich zrejme bude náročné, podporte ich a ubezpečte, že ak nebudú chcieť, nemusia svoj obraz nikomu ukázať. Nakresliť alebo napísať si doň preto môžu čokoľvek, čo uznajú za vhodné. (napr. dobrý manžel, zaujímavá práca, pekná obývačka, vlastná izba pre dieťa, pekné vlasy, motorka, a pod.)
4. Následne rodičov vyzvite, aby si vybrali a zakrúžkovali 3 predmety ich najväčšej túžby a čiarou ich presunuli do ľavej misky.
5. Nasleduje veľmi náročný krok – zamyslieť sa a nad pomyselný most (čiaru) napísať, čo musia rodičia urobiť pre to, aby sa im ich túžby naozaj naplnili (aby sa vytúžená vec

naozaj presunula z jednej misky do druhej). Rodičov pritom vyzvite, aby brali do úvahy všetky možné nástroje, finančné i nefinančné, ako aj podmienky, ktoré je potrebné splniť na dosiahnutie ich najväčších túžob.

6. Na záver sa spoločne zamyslite, ako k naplneniu túžob môže prispieť vzdelanie.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Skúšali ste si niekedy takéto váhy?
- Aké to bolo, vážiť najskôr mobil, a potom kamarátstvo?
- Ako ľudia vážia veci v ozajstnom živote? Nosí každý so sebou stále takéto váhy?
- Rozhodujú sa ľudia vždy rovnako?
- Aké to je, vidieť svoj život na jednej miske?
- Ako sa vám vyberali túžby z druhej misky? Museli ste dlho rozmýšľať?
- Mali by rodičia poznať túžby svojich detí?
- Mali by deti poznať túžby svojich rodičov?
- Ako by ste sa o vzájomných túžbach mohli dozvedieť viac?
- Mali by partneri poznať svoje túžby navzájom?
- Kedy je v živote čas a priestor na vyjadrenie svojich túžob?
- A čo keď už poznám svoje túžby a túžby mojej rodiny? Ako by sme ich spoločne mohli naplniť?

Variácie:

1. Zaujímavé môže byť váženie hodnôt detí, mladých, či starých ľudí. Taktiež ľudí, ktorí žijú s postihnutím, alebo nemajú nikoho blízkeho v živote.
2. Celú aktivitu možno realizovať podľa rovnakého postupu aj s výlučným zameraním sa na túžby detí. Záverečná diskusia by sa potom venovala tomu, ako kvalitné vzdelanie môže prispieť k naplneniu túžob detí a ako môžu byť v tomto procese nápomocní ich rodičia.

Poznámky:

Na vytvorenie predstavy o fungovaní váh je vhodné, aby si lektor na stretnutie priniesol ozajstnú dvojramennú váhu. Ako závažia môžu poslúžiť bežné predmety (pero, kľúče, telefón).

V každej skupine a pri každej aktivite sa môžu vyskytnúť osoby, ktoré z rôznych príčin nechcú spolupracovať. Je dôležité nenútiť ich a dovoliť im prizerať sa – možno sa neskôr predsa len odhodlajú a zapoja. Počas realizácie aktivity by ste mali robiť to isté, čo účastníci, a otvorene hovoriť o svojich plánoch a túžbach, aby ste prelomili ich prípadný ostych.

AKTIVITA Č. 12: ŠKOLA ŽIADA SVOJE – ČO TO ASI JE?

Využitie: 5. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na ujasnenie si povinností rodičov a detí spojených s nástupom do základnej školy a taktiež na pomenovanie pomôcok pre začínajúceho školáka. Aktivita je náročná na prípravu, keďže lektor by mal pred stretnutím získať od miestnej školy zoznam pomôcok, ktoré sa od rodiny vyžadujú. Prínosom aktivity môžu byť informovanejšie očakávania prvých domácich úloh a rodičovských stretnutí, namiesto stresu z novej inštitúcie.

Metódy a formy:

diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov a skúseností z nástupu detí do školy a ich zdieľanie v skupine rodičov
- Pomenovať školské pomôcky a ich využitie počas vyučovania
- Diskutovať o potrebe pomôcok na vyučovanie aj domácu prípravu
- Porovnať skúsenosti rodičov s domácou prípravou detí na vyučovanie
- Pomenovať požiadavky na domácu prípravu dieťaťa na vyučovanie

Dĺžka trvania:

40 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, zvýrazňovače, zoznam pomôcok podľa ročníkov z miestnej základnej školy

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov do dvoch približne rovnakých podskupín.
2. Úlohou prvej podskupiny bude na veľký hárok napísať zoznam potrieb a pomôcok, ktoré by malo mať dieťa pripravené pri nástupe do nultého alebo prvého ročníka základnej školy. Druhá podskupina na veľký hárok napíše všetky povinnosti, ktoré sa pre rodičov a dieťa spájajú s nástupom do školy.
3. Po 15 minútach podskupiny vyzvite, aby prezentovali svoje zoznamy a následne ich prilepte na stenu alebo tabuľu.
4. Podľa zoznamu získaného z miestnej školy spoločne s rodičmi hľadajte prieniky a označujte zhody. Ak sa objaví pomôcka alebo činnosť, ktorá na školskom zozname nie je, porozprávajte sa o nich a navrhните ich prípadné vyškrtnutie z hárkov. Takto sa celá skupina dopracuje k zoznamu potrebných pomôcok a činností.
5. Následne začnite diskusiu kladením nasledovných otázok:
  - Ako sa vám páči zoznam, ktorý sme vytvorili?
  - Pripomína vám to nákupný zoznam?
  - Máte skúsenosti s nákupom pomôcok do školy?
  - Je v tom zozname niečo, čo ste ešte nikdy nekupovali? Je tam niečo, čo ste ešte nikdy nerobili?
  - Ako sa dajú tieto činnosti naučiť?

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké bolo písanie nákupného zoznamu školských pomôcok?
- Načo je dobré písanie si zoznamov, pripomienok?
- Aké to bolo spisovať si rodičovské povinnosti?
- Píšete si niekedy zoznam úloh na deň, týždeň, mesiac?
- Je dobré naplánovať si program dňa?
- Je dobré naplánovať činnosti svojim deťom?

Variácie:

Rodičia sa ďalej môžu venovať plánovaniu voľných dní detí, prázdninám, víkendom. Tiež môžu plánovať nákupy a prípravu na dôležité dni a sviatky.

Poznámka:

Keďže skupina bude pracovať s nákupnými zoznamami, počas diskusie sa môžu objaviť kritické poznámky o nedostatku financií. Niektorí rodičia sa môžu sťažovať aj na nedostatok času na svoje deti, ktorým by sa podľa nich mali venovať za to platení učítelia či pracovníci komunitného centra. Pri otvorení podobných tém sa vytvára priestor na diskusiu o povinnostiach a právach rodičov, a taktiež o úlohách rodiny a školy v živote detí.

AKTIVITA Č. 13: MÁME DOMA ŠKOLÁKA

Využitie: 5. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na vytvorenie si predstavy o vyhradenom priestore v domácnosti na učenie sa a prípravu školopovinného dieťaťa. Umožňuje tiež pozrieť sa na vlastný príbytok z nadhľadu a premyslieť si v ňom prípadné zmeny. Aktivita je náročná na čas, keďže rodičia by mali pracovať samostatne a vypracovanie úlohy si vyžaduje strihanie, kreslenie a plánovanie zmien.

Metódy a formy:

vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o potrebách detí v domácnosti a zdieľať ich v skupine rodičov
- Znázorniť možné zmeny v domácnosti spojené s nástupom dieťaťa do školy
- Diskutovať o finančných a nefinančných nárokoch detí počas vzdelávania v základnej škole
- Porovnať skúsenosti rodičov so zmenami po nástupe ich dieťaťa do školy

Dĺžka trvania:

40 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, pracovný list č. 13 pre každého účastníka, nožnice a lepidlo do každej skupiny

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov do niekoľkých podskupín. Počet rodičov by v nich nemal byť vyšší ako 5.
2. Uved'te skupinu do situácie: *Začal sa školský rok, dieťa nastúpilo do prvého ročníka. Všetky potrebné pomôcky už má nakúpené, do školy chodí rado. No čím ďalej, tým viac mu pribúdajú domáce úlohy. Miesto, kde sa deti obvykle hrajú – posteľ, gauč, podlaha už nestačia. Pomôcok aj zošitov je stále viac a viac a často sú porozhadzované po celom dome. Je načas vytvoriť dieťaťu vlastný kútik!*
3. Každému účastníkovi dajte prázdny hárok papiera a pracovný list č. 13. Každšej podskupine zároveň poskytnite lepidlo a nožnice.
4. Účastníkom povedzte, že ich úlohou je nakresliť na čistý papier pôdorys svojho domu a rozstrihať pracovný list na jednotlivé dieliky.
5. Následne ich vyzvite, aby popremýšľali, kde v miestnosti by mohlo vzniknúť miesto pre detský kútik na učenie. Ak má dom viacero izieb, posúvaním dielikov stačí meniť iba jednu z nich. Z pracovného listu treba používať iba tie obrázky, ktoré v dome naozaj sú. V prípade, že nejaký nábytok na dielikoch chýba, treba ho dokresliť priamo do pôdorysu.
6. Keď sú účastníci s návrhmi hotoví, vyzvite ich, aby sa na druhú stranu pokúsili heslovito napísať, koľko peňazí a energie ich bude naplánovaná zmena stáť. Taktiež si môžu zaznačiť aj dátum, dokedy sa zmenu pokúsia uskutočniť.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to bolo zahrať sa na architekta vo vlastnom dome?
- Nakreslili ste si už niekedy priestory, v ktorých žijete?
- Videli ste odrazu aj veci, nedostatky, ktoré bežne doma nevidíte?
- Podarilo sa vám nájsť nejaké miesto na učenie a odkladanie pomôcok do školy?
- Podarilo sa vám naplánovať aj iné zmeny v domácnosti?
- Načo je dobré občas sa zamyslieť nad priestormi, v ktorých žijeme?

Variácie:

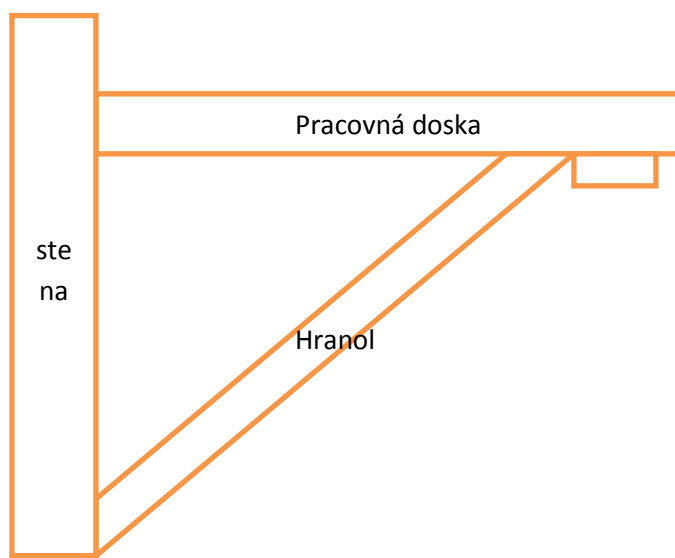
1. Rodičia si môžu naplánovať ďalšie zmeny v domácnosti, ale aj v spoločných či nebytových priestoroch, prípadne v okolí svojho domu.
2. Pomocou vystrihovačiek sa na sfunkčňovaní a skrášľovaní spoločného bývania môžu podieľať aj deti, ktoré si pritom precvičia aj rôzne motorické zručnosti.

Poznámky:

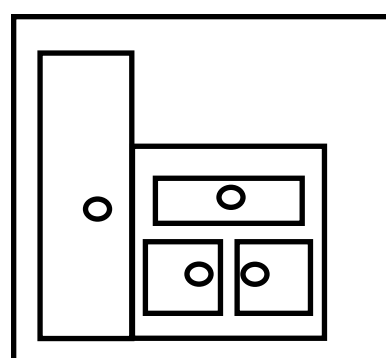
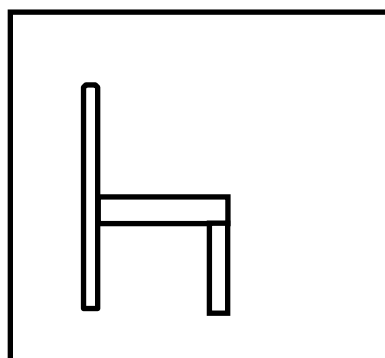
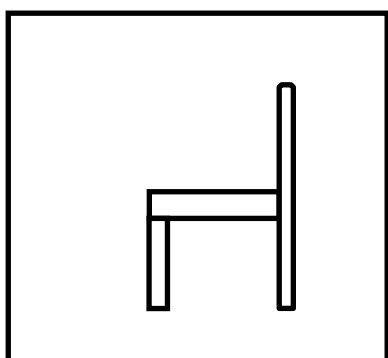
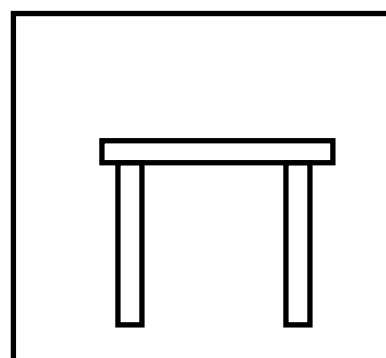
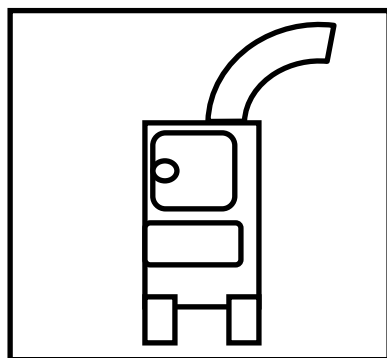
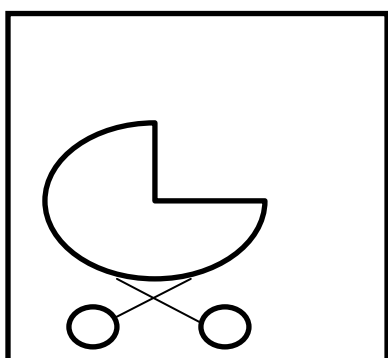
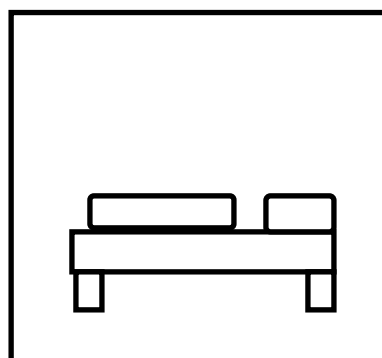
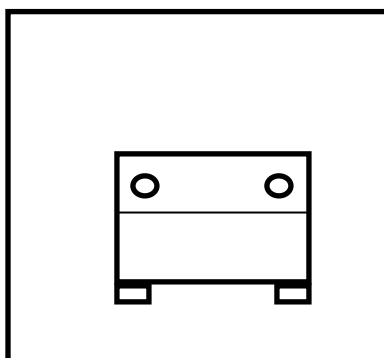
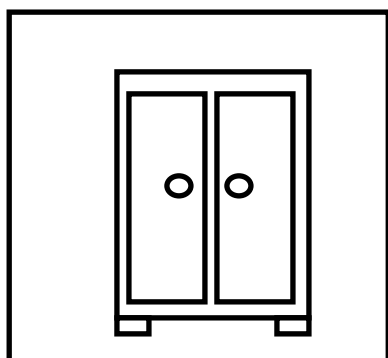
Ak sa niektorým rodičom nepodarí nájsť v dome vhodné miesto na učenie svojich detí, lektor môže prísť s nápadom sklápacieho stola a nástennej police na pomôcky. Potreby na sklápací stôl sú nasledovné:

- doska s rozmermi 60x40cm, hrúbka cca 2 cm.
- dva závesné pánty na prichytenie dosky k stene
- jeden pánt na prichytenie podporného hranola k stene
- hranol v dĺžke prepony trojuholníka – výška dosky od zeme x hĺbka pracovnej dosky x prepona
- klince alebo skrutky na uchytenie dosky a hranola do steny
- brzda, zábrana na spodnej strane dosky – slúži na podoprenie hranolom

Pohľad na sklápací stôl z boku:

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITĚ č. 13: MÁME DOMA ŠKOLÁKA

AKTIVITA Č. 14: VEĽA DETÍ , MÁLO ČASU

Využitie: 5. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita vytvára priestor na usporiadanie činností a povinností členov domácnosti. Môže priniesť pokoj a rovnováhu do skupiny, keďže správnym pomenovaním a rozdelením úloh môžu rodičia získať viac času aj priestoru vo svojom živote. Aktivita je vhodná na záver stretnutia, keď si už rodičia prešli plánovaním priestoru domácnosti aj sumarizovaním svojich povinností. O to ľahšie si potom budú vedieť predstaviť aj výhody časového harmonogramu v živote rodiny.

Metódy a formy:

vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o vedení domácnosti a aktívnom zapájaní jej členov a zdieľať ich v skupine rodičov
- Pomenovať problémy pri plynutí bežného pracovného dňa v rodine
- Diskutovať o potrebe organizovania bežných dní deťom i dospelým
- Porovnať skúsenosti rodičov s plánovaním v domácnosti – domáci rozpočet, návštevy, oslavy

Dĺžka trvania:

40 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, zoznam pomôcok podľa ročníkov z miestnej základnej školy

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov do dvoch približne rovnakých podskupín.
2. Úlohou prvej podskupiny bude na veľký hárok napísať povinnosti a potreby rodičov počas dňa (môžu byť aj oddelene pre otcov a pre matky). Druhá podskupina sa zamyslí a na veľký hárok napíše všetky povinnosti a potreby, ktoré má počas dňa dieťa – prvák na základnej škole. Je vhodné, ak budú povinnosti a potreby v oboch skupinách odstupňované podľa množstva času (napr. hodín), ktorý si vyžadujú a tiež zasadené do konkrétnej časti dňa.
3. Po 15 minútach podskupiny vyzvite, aby prezentovali svoje zoznamy potrieb a povinností a následne ich prilepte na stenu alebo tabuľu.
4. Podľa oboch zoznamov sa spoločne pokúste hľadať prieniky a upravovať potreby jednotlivých členov rodiny. Ak sa objaví v niektorom zozname činnosť, ktorá kolидуje s potrebou na druhej strane, vytvára to priestor na diskusiu o nárokoch detí na rodičovský čas a potrebách rodičov na prácu aj ich nárokoch na oddych.
5. Účastníkov následne požiadajte, aby vám nadiktovali ideálny harmonogram dňa, v ktorom nikto nebude strádať a všetci budú mať uspokojené potreby aj splnené povinnosti.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to bolo vypisovať činnosti bežného dňa?
- Načo je dobré spisovať, čo, kto a kedy robil?
- Aké to bolo vypisovať rodičovské povinnosti a povinnosti detí?
- Kto sa má komu podriaďovať, kedy a prečo?
- Komu môže pomôcť takýto zoznam?
- Ako sa vám páči vytvorený harmonogram dňa?
- Našli by sa aj vo vašej rodine činnosti, ktoré by bolo potrebné usporiadať?

Variácie:

1. Rodičia si môžu podrobnejšie napláňovať svoje bežné, ale aj výnimočné dni, kedy jeden z nich nie je doma, alebo keď je dieťa choré a nechodí do školy.

2. Rodičia môžu plánovať spoločne s deťmi, resp. deti môžu plánovať aj samé, aby zistili, aké rozmanité povinnosti majú dospelí členovia ich rodiny.

Poznámka:

Keďže niektoré rodiny bežne fungujú bez podobných plánov, môže sa im jeho vytváranie zdať zbytočné, ťažké až absurdné. Ak aj niektorí rodičia odmietnu na aktivite spolupracovať, je dôležité, aby sa jej zúčastnili a mali možnosť vidieť aj iný pohľad na chod domácnosti.

AKTIVITA Č. 15: KTO MA NAUČIL DREVO RÚBAŤ?

Využitie: 6. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita poukazuje na prepojenosť domácej výchovy a školského vzdelávania. Je vhodná na úvod tematického bloku na naladenie účastníkov na seba, svoju rodinu a dieťa / deti. Je náročná na čas, keďže rodičia by sa mali sústrediť, spomínať, kresliť, písať, vyhodnocovať svoje vedomosti a zručnosti. Ak sa však aktivite venuje dost' času, môže priniesť zaujímavé zistenia.

Metódy a formy:

imaginácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o výchove a vzdelávaní v rodine a v škole a zdieľať ich v skupine rodičov
- Podporiť rodičov v schopnosti prirodzene vychovávať svoje deti
- Poukázať na dôležitosť domácej starostlivosti a výchovy detí
- Poukázať na výhody viacgeneračného spolužitia v otázkach výchovy detí
- Poukázať na prepojenosť domácej výchovy a vzdelávania v škole

Dĺžka trvania:

40 minút simulácia, 20 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľký hárok papiera

Postup:

1. Vyzvite rodičov, aby sa uvoľnili, zavreli si oči a preniesli sa do obdobia svojho detstva. Pomáhajte im pri tom kladením nasledovných otázok:

- Spomínate si na dom, v ktorom ste bývali?
  - Kto tam býval s vami?
  - Keď ste mali 6 rokov, mali ste už súrodencov?
  - Spomínate si na najlepšieho kamaráta / kamarátku?
  - Viete si vybaviť dospelých, ktorí žili s vami a vo vašom okolí?
  - Prechádzajte sa, prosím, na chvíľku po svojej dedine, po dvore svojho detstva.
  - Čo vidíte? Koho stretávate?
2. Po niekoľkých minútach prechádzku detstvom ukončíte. Vyzvite rodičov, aby sa zamysleli a na papier napísali alebo nakreslili niekoľko svojich blízkych ľudí – dospelých i rovesníkov, ktorí žili v ich okolí.
  3. Po nakreslení postáv rodičov vyzvite, aby dopísali alebo dokreslili činnosť, vedomosť, ktorú ich daný človek naučil. Je dôležité povedať, že to môžu byť aj maličkosti z pohľadu dospelého človeka, no v čase, keď mali 6 rokov, to boli možno najdôležitejšie veci pre život (rúbanie dreva, zakladanie ohňa, varenie polievky, zaväzovanie šnúrok, spoznávanie, koľko je hodín, krájanie chleba...)
  4. V závere aktivity stručne zapíšete všetky zistenia rodičov. Vyskladáte tak sumár zručností, ktoré deti môžu aj dnes ovládať ešte pred nástupom do materskej či základnej školy. Keď sú zistenia napísané a prečítané, rodičia si môžu uvedomiť, čo všetko môžu svoje deti naučiť.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Aké to bolo stať sa na chvíľu opäť deťmi?
- Spomenuli ste si na niekoho po dlhšej dobe?
- Ako ste sa cítili so svojimi kamarátmi a blízkymi z detstva?
- Kto vás naučil najviac, keď ste boli malí?
- Od koho ste sa radi učili?
- Čo by sa mali deti naučiť doma?
- Čo by sa mali / mohli naučiť vaše deti od vás?

Variácie:

1. V aktivite možno pokračovať roztriedením zručností podľa ľudí, ktorí ich vedia podať ďalej. Delenie môže byť podľa veku, pohlavia, váženosti v rodine, záujmov a podobne.

2. Rodičov vyzvite, aby si predstavili okolie, ktoré vplýva na ich deti. Môžu si pritom pripomenúť rôzne osoby, ktoré svojimi zručnosťami a vedomosťami môžu ich deťom pomôcť v príprave na materskú alebo základnú školu. Ku každej osobe môžu priradiť špecifické zručnosti a vedomosti. Tie potom možno prepojiť s reálnym obsahom vyučovania v škole. Výsledky triedenia môžu byť súhrnne zaznačené v tabuľke so stĺpcami: Zručnosť – Osoba – Prepojenie na školu.

Poznámka:

Ak by niektorí účastníci začali hovoriť vulgárne aj o bežných, prirodzených činnostiach, je dôležité, aby ste z pozície lektora zasiahli.

AKTIVITA Č.: 16: ŠKOLSKÁ ZRELOSŤ

Využitie: 6. tematický blok

Skupina: min. 8, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je zameraná na mapovanie školskej zrelosti a potrebných zručností pri vstupe na základnú školu. Je náročná na trpezlivosť rodičov, dotýka sa ich vlastnej gramotnosti a zručností. Obsahuje čítanie, strihanie, lepenie a kreslenie. Zámerom aktivity je pochváliť rodičov za všetky zvládnuté činnosti. Zároveň je dobré pripomenúť im, že všetky tieto činnosti sa ich deti v škole naučia alebo sa v nich zdokonalia a práve rodičia im v tom môžu veľmi pomôcť.

Metódy a formy:

imaginácia, vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o potrebných zručnostiach detí a zdieľať ich v skupine rodičov
- Poukázať na súbor zručností naplňajúcich pojem zrelosť dieťaťa pri nástupe na základnú školu
- Porovnať predstavy rodičov o školskej zrelosti s požadovaným stavom
- Pomenovať výhody domácej práce s dieťaťom

Dĺžka trvania:

30 minút vizualizácia a imaginácia, 20 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, pracovný list č. 16 pre každého účastníka, veľký hárok papiera, texty z pracovného listu č. 16 zväčšené na A5.

Postup:

1. Vyzvite rodičov, aby na chvíľu zavreli oči a predstavili si svoje dieťa (zapojené do programu CVS). Následne by ho mali nakresliť na papier, pričom nie je dôležitý výtvarný prejav, ale myšlienka na daného malého človečika.
2. Na veľký hárok papiera si tiež nakreslite detskú postavu. Každému z rodičov rozdajte pracovný list (č. 16) s tabuľkou rôznych zručností a vedomostí. Vyzvite rodičov, aby tabuľku rozstrihali na dieliky s jednotlivými nápismi.
3. Následne ich vyzvite, aby každý vybral tie zručnosti a vedomosti, ktoré musí dieťa pred nástupom do školy vedieť, ovládať. Rodičia tak okolo postavičky nalepia rôzne papieriky podľa vlastného uváženia.
4. Po dokončení práce čítajte nahlas jednotlivé zručnosti. Pri každej krátko diskutujte, čo si o danej zručnosti rodičia myslia, či je primeraná veku dieťaťa a či skutočne predstavuje predpoklad k naplneniu školskej zrelosti. Ak k školskej zrelosti patrí, nalepte papierik k dieťaťu na veľký hárok. Ak nepatrí, dajte ho bokom.
5. Vráťte sa k vyradeným kartičkám a uveďte ich správne znenie (napr. dieťa vie napočítať do 10, nie do 100; dieťa vie prerozprávať krátky obsah rozprávky, nie prečítať celú rozprávku).

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké bolo myslieť na svoje dieťa a potom ho kresliť ?
- Zdali sa vám činnosti na papierikoch ťažké alebo ľahké?
- Ako sa vám strihalo, lepilo, kreslilo?
- Sú to ťažké alebo ľahké činnosti?
- Sú na papierikoch nejaké zručnosti, ktoré aj vy ovládate?
- Vedeli by ste niečo z toho naučiť aj svoje dieťa?
- Prečo je dôležité, aby rodičia svoje deti učili?

Variácie:

Zaujímavou variáciou môže byť test zrelosti pre rodičov. Sami by si vďaka nemu vyskúšali niektoré činnosti z tabuľky v pracovnom liste. Niektoré sa objavujú aj na zápisoch na základnú

školu. Napriek tomu, že zážitok je pri učení veľmi dôležitý, výstup tejto aktivity – obraz vlastného dieťaťa a zručností, ktoré ovláda / bude čoskoro ovládať – je hmatateľnejším výsledkom a aj možnou motiváciou partnera či samotného dieťaťa.

Poznámka:

S ohľadom na možné komplikácie vyplývajúce z nízkej gramotnosti rodičov počítajte aj s možnosťou práce v skupinách. Pri tejto aktivite je však vhodnejšia samostatná práca, keďže sa zameriava na zručnosti konkrétneho dieťaťa a dôležitý je aj výstup celej aktivity – jeho individuálny obraz. Ten by pri skupinovej práci nevznikol.

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE Č. 16: ŠKOLSKÁ ZRELOSŤ

NAKRESLIŤ AUTO	PREČÍTAŤ KRÁTKU ROZPRÁVKU	NAPOČÍTAŤ DO 100
ZVLÁDNUŤ CESTU DO ŠKOLY A DOMOV	ROZUMIEŤ ROZDIELU VEĽA – MÁLO	ZAVIAZAŤ SI ŠNÚRKY NA TOPÁNKE
OBSEDIEŤ V LAVICI POČAS VYUČOVANIA	NAPÍSAŤ CELÉ SVOJE MENO	PREBEHNÚŤ 2 KILOMETRE
OVLÁDAŤ SLOVENSKÚ ŠTÁTNU HYMNU	VEDIEŤ SVOJE MENO A MENÁ RODIČOV	NAKRESLIŤ KRUHY A DOMY

AKTIVITA Č.: 17: TOTO VRAJ NEDOKÁŽEM SVOJE DIEŤA NAUČIŤ?

Využitie: 6. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na objasnenie potreby domácej prípravy na vyučovanie a jej vyváženosti so starostlivosťou o maloletého súrodenca. Dôležité je počas nej rodičom zdôrazňovať, že sa síce zaoberajú skúsenosťami s navštevovaním základnej školy, no nejedná sa konkrétne o nich a o miestnu základnú školu. Situácie sú len ilustračné.

Metódy a formy:

diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o starostlivosti a zodpovednosti za deti a zdieľať ich v skupine rodičov
- Názorne predstaviť možnosti starostlivosti o dieťa a námety na domácu prípravu do školy
- Diskutovať o potrebe vytvárania sociálnych a hygienických návykov v rodine
- Porovnať skúsenosti rodičov pri starostlivosti o viacero detí
- Pomenovať výhody a nevýhody kvalitnej starostlivosti o deti a domácnosť
- Motivovať rodičov k pravidelnej starostlivosti o deti
- Rozvíjať schopnosti rodičov postarať sa o vlastné dieťa

Dĺžka trvania:

50 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, pracovný list č. 17 pre každého účastníka, veľké hárky – výstupy z aktivity č. 15 a 16, zvýrazňovače

Postup:

1. časť:

1. Rozdeľte účastníkov do niekoľkých podskupín. Počet členov podskupiny by nemal byť vyšší ako 6.
2. Každému účastníkovi dajte pracovný list č. 17, aby si ho samostatne prečítal. Alternatívnou možnosťou je aj spoločné čítanie v podskupinách.
3. Úlohou rodičov je prečítať si zoznam oznamov a poznámok v žiackej knižke – zrkadielku a zvýrazniť tie body, o ktorých si myslia, že môžu ako rodičia vyriešiť doma.
4. Po 10 minútach postupne vyzvite jednotlivé podskupiny, aby prečítali vybrané body a zapisujte ich na veľký hárok papiera na tabuli alebo stene.
5. Následne prečítajte vytvorený zoznam a pokúste sa spolu so skupinou vytiahnuť z viet podstatné slová – problém.

Príklad:

„Dieťa opakovane nemalo na nohách ponožky“. PONOŽKY

„Dieťa sa neustále sťažuje na bolesť zuba“. BOLAVÝ ZUB

6. Otvorte diskusiu kladením nasledovných otázok:
  - Môžu tieto problémy naozaj nastať u školopovinných detí?
  - Ktoré z nich sa môžeme pokúsiť vyriešiť doma ako rodina?
  - Je tam niečo, čo by ste dokázali vyriešiť aj vy sami?
  - Máme tu aj problém, ktorý by ste vedeli vyriešiť hneď?
  - Je tam niečo, na čo nemáme peniaze ani všetci spolu, ako tu sedíme?
  - Je tam niečo, čo sa dá vyriešiť aj úplne bez peňazí?
  - Ktoré problémy ste nezaškrtli?
  - Kto by ich mal riešiť?

Počas diskusie môžete v bodoch spisovať navrhované riešenia jednotlivých problémov.

2. časť:

1. K vytvorenému hárku zaveste aj výstupy z aktivít 15 a 16 a rodičov vyzvite, aby si ich sami prečítali. Po chvíli ich aj vy nahlas zrekapitulujte.
2. Na hárku z aktivity 15 je sumár zručností, ktoré rodičia môžu naučiť svoje deti doma, na hárku z aktivity 16 sú zhrnuté činnosti, ktoré by malo dieťa ovládať pred nástupom na základnú školu. Na poslednom hárku sú riešenia problémov, ktoré navrhli rodičia v prebiehajúcej aktivite.
3. Vyzvite rodičov, aby z uvedených zoznamov ešte raz zhrnuli všetko, čo si myslia, že zvládnu, ovládajú, vedia vo vzťahu k svojmu dieťaťu.
4. Spíšte definitívny sumár schopností rodičov vo vzťahu k výchove vlastných detí. Ak rodičom niečo na hárku chýba, majú ešte príležitosť doplniť to.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to bolo hovoriť o všiach, neumytých rukách, hladných deťoch?
- Načo je dobré hovoriť o takýchto citlivých veciach?
- Má niekto právo hovoriť o čistote cudzích detí? Kto a prečo?
- Načo je dobré písať si takého zoznamy?

Variácia:

Ak lektor nemá hárky z predošlých aktivít, pracuje len so zisteniami z tohto cvičenia.

Poznámka:

Téma čistoty, sýtosti a výchovy detí je veľmi citlivá pre všetkých rodičov, nielen pre tých, čo trpia núdzou. Je preto vhodné, aby ste hovorili aj o menej vážnych, humornejších požiadavkách niektorých škôl. Napríklad o skúsenosti jednej matky, ktorej dieťa malo poznámku, že chlapec nemá nosiť ružové tričko, alebo :

Hľadí na mňa cez pravítka a smeje sa, že som zelená.

Odstrihol spolužiačke vlasy a drzo tvrdil, že si myslel, že má parochňu.

Pravidelne chodí do školy nepravidelne.

Svojím spevom úmyselne rušil hodinu spevu.

Keď som odštartoval cezpoľný beh, ušiel domov.

**PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE č. 17: TOTO VRAJ NEDOKÁŽEM SVOJE DIEŤA
NAUČIŤ?**

Dieťa má pravidelne špinavé vlasy a nechty.

Váš syn nenesí do školy spodnú bielizeň.

Vaše dieťa sa vulgárne vyjadruje na adresu spolužiačok aj učiteľky.

Vaše dieťa nepozná základné farby.

Vaše dieťa chodí do školy hladné.

Vaše dieťa sa neustále sťažuje na bolesť zuba.

Vaša dcéra nepoužíva hygienické potreby počas menštruácie.

Váš syn si nevie umyť ruky mydlom.

Vaše dieťa si nevie zaviazať šnúrky na topánkach.

Vaša dcéra sa nevie pozdraviť.

AKTIVITA Č. 18: NÁŠ (PRVÝ) ROK V ŠKOLE

Využitie: 7. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na vyhodnotenie uplynulých mesiacov v živote rodiny zapojenej do projektu CVS. Je náročná na vedenie, keďže je pravdepodobné, že rodičia nebudú hovoriť len o príjemných stretnutiach a zážitkoch, ale aj o pociťovaných krivdách na nich či na ich deťoch. Je preto veľmi dôležité vyvážené striedať pozitíva a negatíva a nechať rodičov vyrozprávať sa. Rovnako dôležité je aj hľadať riešenia na nápravu negatívne hodnotených aspektov projektu.

Metódy a formy:

diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na zhodnotenie obdobia stráveného v programe CVS z pohľadu zapojených rodičov
- Názorne predstaviť dopady programu z oficiálnych zdrojov
- Diskutovať o potrebe obdobných programov pre deti aj rodičov
- Porovnať skúsenosti rodičov s priebehom projektu v ich obci, škole a rodine
- Pomenovať pozitíva a negatíva obdobných vzdelávacích programov

Dĺžka trvania:

40 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, zväzňovače, oficiálne priebežné / záverečné správy o dopadoch programu CVS

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov do štyroch približne rovnakých podskupín.
2. Každá podskupina má vypracovať zoznam zážitkov, postrehov a spomienok na tému: *Čo priniesol našej rodine tento školský rok*. Dve skupiny napíšu pocity zo strany rodičov a dve skupiny z pohľadu detí zapojených do programu.
3. Po približne 15 minútach jednotlivé podskupiny vyzvite, aby svoje skúsenosti prezentovali. Popritom všetko stručne zapisujte na dva veľké hárky – Rodičia a Deti.
4. S celou skupinou následne rozdeľte skúsenosti na kladné a záporné a označte ich odlišnou farbou. Vzniknú tak dva typy dopadov uplynulého školského roka na rodiny účastníkov.
5. Následne s celou skupinou bod po bode prechádzajte najskôr negatíva a potom pozitíva posledných mesiacov.
6. Diskusiu môžete otvoriť nasledovnými otázkami:
  - Napadli vám ešte nejaké zážitky z posledného roka, ktoré súvisia so školou?
  - Hodnotíte tento rok ako lepší alebo horší ako uplynulé roky?
  - Aký bol tento rok pre vaše deti, ktoré už / ešte nechodia do školy?
  - Dá sa niečo urobiť s nepríjemnými zážitkami, ktoré ste spomenuli?
  - Čo pre to treba urobiť a kto to spraví?

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Zmenilo sa niečo u vás doma za posledný rok?
- Koho sa tieto zmeny dotkli u vás doma najviac?
- Naučili ste sa vy alebo vaše deti niečo nové?
- Je dobré hovoriť o dobrých a zlých veciach, ktoré sa stali?
- Môže niekomu pomôcť / uškodiť takýto zoznam skúseností a zážitkov? Komu? Ako?
- Ako asi bude vyzerat' váš ďalší školský rok?

Variácie:

1. Rodičia podrobnejšie rozpracujú dopady na svoje deti v oblasti vzťahov v škole a doma, vo vzťahu k motiváciám na učenie sa a úspechom v jednotlivých predmetoch.

2. Rodičia podrobnejšie rozpracujú dopady na seba a svojho partnera / svoju partnerku v rôznych oblastiach počas uplynulého roka.

3. Rodičia si zapíšu posolstvá, ktoré im môžu pomôcť v ďalších rokoch pri výchove a vzdelávaní svojich detí.

Poznámka:

Nemožno vopred presne určiť časové obdobie na realizáciu tejto aktivity, avšak vyhodnocovať program CVS a jeho dopady na deti i rodiny je dôležité bez ohľadu na to, v akej fáze sa aktuálne nachádza osvetový program.

AKTIVITA Č. 19: MOJE DIEŤA JE MÔJ HRDINA!

Využitie: 7. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na podporu a motiváciu rodičov vo výchove a vzdelávaní svojich detí. Môže byť užitočnou nielen na posilnenie prítomného rodiča, ale aj jeho / jej partnera či partnerky, ako aj dieťaťa zapojeného do programu CVS.

Metódy a formy:

vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov k motivovaniu detí na učenie sa a zdieľať ich v skupine rodičov
- Názorne predstaviť možnosti zvyšovania motivácie detí i dospelých
- Diskutovať o potrebe motivácie všetkých ľudí, najmä však členov domácnosti
- Porovnať skúsenosti rodičov s motiváciou a trestaním detí doma a v škole

Dĺžka trvania:

20 minút vizualizácia, 30 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Fixky, pastelky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, trblietky, nálepky, papierenské ozdôbky, CD prehrávač s pokojnou hudbou

Postup:

1. Rodičov vyzvite, aby sa pohodlne usadili a zatvorili si oči. Môžete im k tomu pustiť pokojnú hudbu.

2. Poproste ich, aby si v mysli predstavili svoje dieťa (zapojené do programu CVS). Pri vytváraní predstavy im môžete pomáhať otázkami, podpornými vetami:
  - Spomeňte si na svoje dieťa, ako sa tešilo, keď naposledy dostalo darček.
  - Vidíte ho, ako sa teší, keď vám robí radosť?
  - Predstavte si jeho pohľad, keď sa ráno zobudí.
  - Spomeňte si na jeho tvár, keď sa smeje na vtip.
  - Predstavte si výraz jeho tváre, keď pomáha niekomu menšiemu.
3. Po niekoľkých minútach ukončíte navodzovanie predstáv a rodičov vyzvite, aby otvorili oči a do stredu papiera nakreslili tvár svojho dieťaťa. Na veľký hárok aj vy nakreslite detskú tvár.
4. Rodičov požiadajte, aby si počas niekoľkých ďalších minút premysleli dobré vlastnosti a úspechy svojho dieťaťa a zapísali alebo nakreslili ich do priestoru okolo tváre. Vy taktiež napíšte alebo nakreslite dobré vlastnosti a úspechy okolo „svojho“ dieťaťa.
5. Na záver rodičov požiadajte, aby sa na obraz podpísali. Ak budú v skupine záujemcovia, môžu svojho hrdinu predstaviť aj ostatným. Ak nie, urobte tak aspoň vy.
6. Rodičom povedzte, že ich úlohou je podarovať obraz svojmu dieťaťu, pochváliť ho za všetko, čo dokáže a poďakovať sa mu za to, že je.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké to je kresliť obraz pre svoje dieťa?
- Aké to je písať o niekom len samé chvály?
- Akým prínosom môže byť pre vás a pre vaše dieťa takýto darček?
- Načo je dobré chváliť sa, ďakovať si, obdarúvať sa?

Variácia:

Rodičia môžu podobný obraz vytvoriť aj svojmu partnerovi, rodičom alebo aj sami sebe.

Poznámka:

Mnohí dospelí nie sú zvyknutí pochváliť sa a byť chválení. Môže sa preto stať, že aktivita sa niektorým bude zdať nevhodná, falošná. Z tohto dôvodu je veľmi dôležité, aby ste účastníkov povzbudili v rozpomenutí sa na ozajstné zážitky, činy a vlastnosti svojho dieťaťa.

AKTIVITA Č. 20: SCHODY DO NEBA

Využitie: 7. tematický blok

Skupina: min. 6, max. 30 účastníkov

Opis aktivity:

Aktivita je vhodná na vytvorenie predstavy o vhodnej pomoci rodiča svojmu dieťaťu počas celého života. Aktivita môže byť náročná na čas a vedenie, keďže každá rodina a každý rodič má inú predstavu o šťastí a budúcnosti svojho potomka. Aj preto je dôležité, aby každý rodič pracoval samostatne.

Metódy a formy:

vizualizácia, diskusia

Ciele:

- Vytvoriť priestor na vyjadrenie názorov o možnostiach uplatnenia sa detí v dospelosti a zdieľať ich v skupine rodičov
- Diskutovať o možnostiach rodičov pomáhať svojim deťom
- Diskutovať o potrebe vzájomného pomáhania si v rodine
- Motivovať rodičov k premýšľaniu o budúcnosti svojej rodiny a detí

Dĺžka trvania:

20 minút vizualizácia, 30 minút diskusia a reflexia

Pomôcky:

Hárky papiera, fixky, papiere a perá pre účastníkov, veľké hárky papiera, pracovný list č. 20 pre každého účastníka, nožnice, pravítka a trojuholníky – minimálne po 1 kuse na 4 osoby

Postup:

1. Rodičov rozdeľte do podskupín s 5 – 6 členmi.

2. Následne nakreslite na veľký hárok papiera schody. Je dôležité, aby mali stupnice (vodorovnú, nášľapnú časť schodu) aj podstupnice (zvislú časť schodu). Vhodné je, aby bol pohľad na schody z poloprofilu (Pozri náčrt v Poznámke na konci aktivity).
3. Postupne opisujte schody ako cestu životom. Na každom schode je nejaké prekvapenie, výzva, úspech alebo aj nič. Podstupnica je naša cesta – naše úsilie, trápenie, niekedy iba jeden krok, inokedy roky driny. Takto nakreslite schodisko so 6 – 8 schodmi.
4. Každému účastníkovi dajte hárok papiera, písacie potreby a pracovný list č. 20., ktorý si má samostatne prečítať. Alternatívnou možnosťou je aj spoločné čítanie v podskupine.
5. Vyzvite rodičov, aby si na svoj papier taktiež nakreslili schody podľa vášho vzoru a rozstrihali pracovný list na jednotlivé políčka.
6. Z predpísaných kartičiek majú za úlohu vyskladať životnú cestu svojho dieťaťa – vystrihnuté kartičky postupne nalepia na schody. Na každý schodík pritom môžu dať vždy len jeden cieľ. Je len na nich, či si niektorý cieľ zvolia ako konečný, najvyšší, alebo cestu dieťaťu len načrtnú. Ak im nejaká dôležitá etapa bude v ponuke chýbať, pokojne ju môžu dopísať rovno na schod.
7. Po dokončení plánov rodičov požiadajte, aby sa zamysleli a na podstupnice dopísali konkrétne kroky – spôsoby pomoci a podpory z ich strany – na naplnenie vytýčeného cieľa. Zároveň ich upozornite, aby to boli konkrétne činy, nielen „pomôžem mu“, ale „budem sa s ním učiť“, a podobne.

Návrhy otázok na reflexiu:

- Ako ste sa pred chvíľou cítili?
- Aké je to plánovať život svojim deťom?
- Plánoval niekto život vám?
- Je dobré zamýšľať sa takto nad životmi svojich blízkych?
- Načo je dobré písať si ciele a kroky v nejakých plánoch?

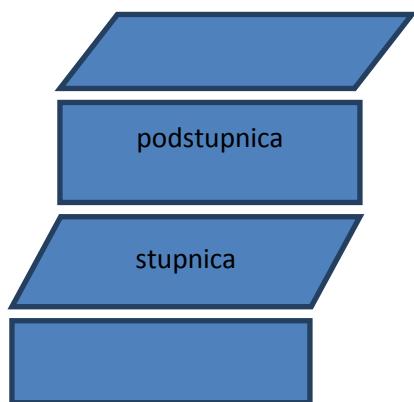
Variácie:

Rodičia si môžu napláňovať krátke životné obdobie sami pre seba alebo pre celú svoju rodinu. Do podstupníc potom napíšu konkrétne kroky alebo osoby, ktoré by im mohli pomôcť.

Poznámka:

Aktivita je náročná na vizualizáciu, a preto je nevyhnutné, aby ste schody kreslili spolu s účastníkmi.

Náčrt schodiska s dvoma schodmi:

PRACOVNÝ LIST K AKTIVITE Č. 20: SCHODY DO NEBA

NÁJSŤ SI PRÁCU	PRAVIDELNE ŠPORTOVAŤ	MAŤ PRVÉ DIEŤA
NÁJSŤ SI PARTNERA / PARTNERKU	CHODIŤ DO KOSTOLA	SKONČIŤ ZÁKLADNÚ ŠKOLU
NAUČIŤ SA PRACOVAŤ NA POČÍTAČI	NASTÚPIŤ NA STREDNÚ ŠKOLU	CHODIŤ PRAVIDELNE NA KRÚŽOK
VYDAŤ SA / OŽENIŤ SA	NAVŠTEVOVAŤ KOMUNITNÉ CENTRUM	MAŤ DOBRÝ VZŤAH S RODIČMI

Doplnkové texty a materiály

CELODENNÝ VZDELÁVACÍ SYSTÉM

Nastavenie celodenného výchovného systému (CVS) na 200 základných školách je jednou z aktivít, ktorá sa realizuje v rámci Národného **projektu „Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít“**.

CVS by mal učiť žiaka, ako stráviť voľný čas, pomáha pri príprave dieťaťa na vyučovanie, intenzívne vzdeláva deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, učí žiačku a žiaka učiť sa, učí deti rozvíjať ich špecifické schopnosti, záujmy a samostatnosť, umožňuje lepšiu socializáciu detí v súlade so vzdelávacím systémom na Slovensku, vedie ich ku kooperácii, zlepšuje zdravotné podmienky, hygienu, stravovanie a režim dňa detí. Očakáva sa, že v konečnom dôsledkulepší prospech detí, ich správanie i dochádzku a zvýši ich šance uspieť v intenciách spoločenských očakávaní v procese ďalšieho vzdelávania a zamestnávania.

Cieľom celodenného výchovno-vzdelávacieho systému je eliminovať hendikepy podmienené životnou situáciou rodín žijúcich v sociálne znevýhodnenom prostredí. Potrebu intenzívnejšej spolupráce školy s rodinami rómskych žiakov a žiačok majú zabezpečiť osvetové programy, ktoré majú ambíciu pozitívne motivovať rodičov zapájať sa do procesu vzdelávania svojich detí, podporovať ich prípravu na vyučovanie, vytvárať podmienky aj na domácu prípravu.

V rámci projektu vyplynula potreba realizovať program Druhej šance, čo v praxi znamená, že školy s vyhovujúcimi podmienkami môžu realizovať vyučovanie pre ľudí, ktorí si základné vzdelanie v minulosti nedokončili a chceli by tak urobiť teraz. Projekt predpokladá zapojenie 750 uchádzačov na základných školách, s vyučovacím jazykom slovenským aj maďarským. Je určený pre žiakov vo veku od 16 rokov, ktorí ukončili povinnú školskú dochádzku v nižšom než 9. ročníku a pochádzajú z menej podnetného socio-kultúrneho prostredia a marginalizovaných rómskych komunít.

(Zdroj: <http://web.eduk.sk/?q=node/26>)

PREDŠKOLSKÉ (PREDPRIMÁRNE) VZDELÁVANIE

Hlavným cieľom predprimárneho vzdelávania je dosiahnuť optimálnu perceptuálno-motorickú, kognitívnu a citovo-sociálnu úroveň ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti. Východiskom je jedinečnosť dieťaťa, aktívne učenie a jeho začleňovanie sa do skupiny a kolektívu. Predškolské vzdelávanie poskytujú spravidla materské školy (verejné, súkromné, cirkevné, špeciálne – určené pre deti s diagnostikovaným zdravotným alebo mentálnym postihnutím) zapísané v sieti škôl a školských zariadení Slovenskej republiky pre deti od troch do šiestich rokov alebo alternatívne ostatné predškolské zariadenia, ktoré nie sú súčasťou siete.

Predškolské vzdelávanie pomáha dieťaťu naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť, pripraviť sa na celoživotné vzdelávanie, nadobudnúť všetky zručnosti, ktoré sa vyžadujú na ďalších stupňoch vzdelávania – pripravuje deti tak, aby zvládli kritéria zápisu do prvého ročníka. Učí sa kooperovať v skupine, kolektíve a preberať na seba primeranú zodpovednosť, má šancu naučiť sa chrániť svoje zdravie vrátane využitia zdravej výživy a chrániť životné prostredie. Predprimárne vzdelávanie by malo vychádzať z ľudskoprávných základov a etických hodnôt.

Cieľmi predprimárneho vzdelávania sú:

- napĺňať potrebu dieťaťa sociálneho kontaktu s rovesníkmi,
- uľahčiť dieťaťu plynulú adaptáciu na zmenené prostredie (na materskú i základnú školu),
- podporiť vzťah dieťaťa k poznávaniu a učeniu hrou,
- rozvíjať cieľavedome, systematicky a v tvorivej atmosfére osobnosť dieťaťa v psychomotorickej, poznávacej, sociálnej, emocionálnej a morálnej oblasti,
- prihliadať na rôzne sociokultúrne a socioekonomické zázemie dieťaťa,
- uplatňovať a chrániť práva dieťaťa v spolupráci s rodinou, zriaďovateľom a inými inštitúciami (pri zachovaní etického princípu spolupráce) s rešpektovaním potrieb dieťaťa,
- získavať dôveru rodičov v individuálnom výchovnom poradenstve a upriamovať ich pozornosť na pozitívne prejavy v správaní sa svojho dieťaťa a v prípade potreby ich nasmerovať na ďalšie odborné poradenstvo s inými

NULTÝ ROČNÍK

Nultý ročník je určený pre šesťročné deti, u ktorých sa predpokladá, že by z rôznych dôvodov nezvládli záťaž, ktorú predstavuje vstup do štandardnej školy (napríklad aj preto, že nechodili do škôlky): sú stále hravé, neposedné, nedokážu sa dlhšiu dobu sústrediť na jednu činnosť alebo pochádzajú z iného socio-kultúrneho prostredia a ich materinským jazykom nie je slovenčina. Hoci predstavuje jeden z nástrojov inkluzívneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít, nie je určený len pre rómskych žiakov a žiačky a nie je určený pre všetky rómske deti.

Podmienkou zaradenia dieťaťa do nultého ročníka ZŠ je odborné psychologické vyšetrenie a odporúčenie všeobecného lekára pre deti a dorast.

Nultý ročník je zameraný na :

- rozvíjanie komunikačných schopností
- rozvíjanie grafomotorických zručností a výtvarnú výchovu
- zmyslovú výchovu a základy matematických predstáv
- telesnú výchovu
- hudobno-pohybovú výchovu
- pracovnú výchovu

V prípade detí zo sociálne znevýhodneného prostredia sa kladie dôraz aj na:

- rozvoj reči, jazykových a komunikačných zručností,
- rozvoj pracovných a seba obslužných návykov (sedenie na stoličke, hygiena, práca s knihou a zošitom, papierom, modelárskou hmotou)

V nultom ročníku je nižší počet žiakov v triede, učiteľ sa môže každému z nich viac venovať – dôraz je kladený na individuálny prístup.

Žiak by mal byť v škole od 8,00 do 16,00 v zmysle celodenného edukačného pôsobenia.

Edukačné aktivity sa striedajú podľa potreby, vzdelávací proces je v triede zabezpečený dvoma učiteľmi.

Hra je základným metodickým prostriedkom (prístupy charakteristické pre materské školy).

Vyučovanie sa nedelí na klasické vyučovacie predmety, časovo-tematické plány sú orientačné.

Dĺžka vyučovacieho dňa je maximálne 4 hodiny.

(Spracované podľa

<http://www.rocepo.sk/downloads/RocMetPrirucky/PracMatNultyRocnik1.pdf>)

POVINNÁ ŠKOLSKÁ DOCHÁDZKA

Zákon 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov §19

1. Nikoho nemožno oslobodiť od plnenia povinnej školskej dochádzky.
2. Povinná školská dochádzka je desaťročná a trvá najviac do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕši 16. rok veku, ak tento zákon neustanovuje inak.
3. Povinná školská dochádzka začína začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď dieťa dovŕši šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť, ak tento zákon neustanovuje inak.
4. Ak dieťa po dovŕšení šiesteho roku veku nedosiahlo školskú spôsobilosť a pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia, riaditeľ školy rozhodne 19) o odklade začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky dieťaťa o jeden školský rok alebo o zaradení dieťaťa do nultého ročníka základnej školy, a to vždy na žiadosť zákonného zástupcu. Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčenie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. Riaditeľ školy môže rozhodnúť o odklade začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky dieťaťa alebo o jeho zaradení do nultého ročníka aj na návrh materskej školy, ktorú dieťa navštevuje, a na základe predchádzajúceho odporúčenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, a to vždy s informovaným súhlasom zákonného zástupcu. Zákonný zástupca má právo rozhodnúť o tom, či dieťa s odloženou školskou dochádzkou bude navštevovať materskú školu alebo nultý ročník.
5. Ak sa u žiaka prvého ročníka základnej školy, ktorý nemal odložený začiatok povinnej školskej dochádzky a neabsolvoval nultý ročník základnej školy, v prvom polroku prvého ročníka dodatočne zistí, že nedosiahol školskú spôsobilosť, môže riaditeľ školy za podmienok podľa odseku 4 rozhodnúť o dodatočnom odložení plnenia povinnej školskej dochádzky alebo o jeho zaradení do nultého ročníka. Zákonný zástupca má právo rozhodnúť o tom, či dieťa s dodatočne odloženou školskou dochádzkou bude navštevovať materskú školu alebo nultý ročník.

6. Nultý ročník základnej školy je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť, pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a vzhľadom na sociálne prostredie nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy.
7. Ak dieťa ani po odložení začiatku povinnej školskej dochádzky alebo po dodatočnom odložení plnenia povinnej školskej dochádzky nedosiahlo školskú spôsobilosť, najneskôr však 1. septembra, ktorý nasleduje po dni, v ktorom dieťa dovŕšilo ôsmy rok veku, bude zaradené do prvého ročníka alebo so súhlasom zákonného zástupcu do nultého ročníka základnej školy.
8. Ak zákonný zástupca dieťaťa požiada o to, aby bolo na plnenie povinnej školskej dochádzky výnimočne prijaté dieťa, ktoré nedovŕšilo šiesty rok veku, je povinný k žiadosti predložiť súhlasné vyjadrenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a súhlasné vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast.
9. Žiakovi so zdravotným znevýhodnením, ktorý je oslobodený od povinnosti dochádzať do školy a jeho zdravotný stav mu neumožňuje vzdelávať sa, sa vzdelávanie neposkytuje do pominutia dôvodov, a to na základe písomného odporúčenia všeobecného lekára pre deti a dorast a písomného odporúčenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.

Zdroj:

[http://wiki.debyrokratizacia.sk/index.php?title=Z%C3%A1kon_245/2008_Z.z._o_v%C3%BDch_ove_a_vzdel%C3%A1van%C3%AD_\(%C5%A1kolsk%C3%BD_z%C3%A1kon\)_a_o_zmene_a_doplnen%C3%AD_niektor%C3%BDch_z%C3%A1konov_%C2%A719](http://wiki.debyrokratizacia.sk/index.php?title=Z%C3%A1kon_245/2008_Z.z._o_v%C3%BDch_ove_a_vzdel%C3%A1van%C3%AD_(%C5%A1kolsk%C3%BD_z%C3%A1kon)_a_o_zmene_a_doplnen%C3%AD_niektor%C3%BDch_z%C3%A1konov_%C2%A719)

ŠPECIÁLNE ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Špeciálne základné školy poskytujú žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí sa z dôvodu zdravotného postihnutia nemôžu vzdelávať v bežných základných školách, výchovu a vzdelávanie spôsobom primeraným ich postihnutiu. Zriaďujú sa spravidla ako školy pre žiakov s jedným druhom zdravotného postihnutia. Vzdelávané v nich sa uskutočňuje diferencovane podľa stupňa postihnutia jednotlivých žiakov. Skupinu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vymedzuje § 3 ods. 2 školského zákona. Do tejto skupiny patria: žiaci s mentálnym, sluchovým, zrakovým alebo telesným postihnutím, žiaci zdravotne oslabení a chorí, žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou, žiaci s autizmom, žiaci s vývinovými poruchami učenia alebo správania, žiaci s ťažkým mentálnym postihnutím v domovoch sociálnych služieb, žiaci s poruchami psychického alebo sociálneho vývinu a žiaci intelektovo nadaní. Týmto žiakom sa poskytuje vzdelanie zodpovedajúce ich individuálnym schopnostiam špeciálnymi formami a metódami zodpovedajúcimi ich postihnutiu. Nepočujúcim a nevidomým sa zabezpečuje právo na vzdelanie s použitím posunkovej reči alebo Braillovo písma.

Podľa „vyhlášky o špeciálnych školách“ (vyhláška MŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách v znení neskorších predpisov) existuje niekoľko typov špeciálnych škôl: pre sluchovo postihnutých žiakov, pre žiakov so zrakovým postihnutím, pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, pre telesne postihnutých žiakov, pre žiakov s autizmom, pre žiakov s mentálnym postihnutím, pre zmyslovo a telesne postihnutých žiakov a pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, ktorí sú tiež s mentálnym postihnutím, pre chorých alebo zdravotne oslabených žiakov, pre chorých alebo zdravotne oslabených žiakov s mentálnym postihnutím, pre deti s poruchami správania, pre deti s poruchami správania s mentálnym postihnutím

Zdroj:

http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/SpVaV/ZINF/specialne_skoly.pdf

VZDELÁVANIE ŽIAKOV ZO SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA

Za sociálne znevýhodnené prostredie sa pre žiaka považuje rodina:

- ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a príjem rodiny je najviac vo výške životného minima,
- v ktorej aspoň jeden z rodičov alebo osoba, ktorej je dieťa zverené do osobnej starostlivosti patrí do skupiny znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie,
- v ktorej najvyššie ukončené vzdelanie rodičov je základné, alebo aspoň jeden z rodičov nemá ukončené základné vzdelanie,
- ktorá má neštandardné bytové a hygienické podmienky (napr. žiak nemá vyhradené miesto na učenie, nemá vlastnú posteľ, nie je zavedená elektrická prípojka a pod.).

Špecifickým cieľom výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP je prostredníctvom eliminácie alebo odstránenia hendikepov vyplývajúcich zo sociálneho znevýhodnenia (napr. komunikačné schopnosti, kultúrne a sociálne vylúčenie, hygienické návyky,...), dosiahnuť primeraný rozvoj ich schopností.

Uskutočňuje sa:

- v školách s nultým ročníkom pre šesťročné deti nedosahujúce školskú spôsobilosť, pre ktoré sa vypracováva individuálny vzdelávací program v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva; zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť a po absolvovaní nultého ročníka určiť ďalší spôsob vzdelávania žiaka berúc do úvahy výsledky odborných posúdení dosiahnutej úrovne školskej spôsobilosti,
- v školách v bežných triedach spoločne s ostatnými žiakmi školy podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý vypracováva škola v spolupráci so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie; zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

Špecifické podmienky pre vzdelávanie detí zo SZP:

- zabezpečiť pred vstupom do základnej školy testovanie školskej spôsobilosti výlučne pedagogicko-psychologickými poradňami na základe sociálno-kultúrne nezávislých testov školskej spôsobilosti pre 6 – 7 ročné deti, ktoré rešpektujú špecifiká v oblasti poznania a skúseností detí so sociálne znevýhodneného prostredia, najmä u detí z prostredia národnostných menšín,
- prispôbiť úrovni dieťaťa obsah a metódy vzdelávania v nultom ročníku s cieľom dosiahnuť kompenzáciu deficitu,
- znížiť počet žiakov v bežnej triede, aby sa umožnila sa vyššia miera individuálneho prístupu k žiakovi,
- realizovať celodenný výchovný systém s možnosťou zmysluplného trávenia voľného času a pomoci pri príprave na vyučovanie,
- zabezpečiť asistenta učiteľa, ktorý v prípade detí zo zmiešaného národnostného prostredia ovláda aj ich materinský jazyk,
- vytvoriť atraktívne edukačné prostredie rešpektujúce sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká detí zo SZP,
- pri vytváraní školských vzdelávacích programov zohľadňovať sociálne a kultúrne prostredie a potreby detí zo SZP,
- realizovať programy orientované na zlepšenie spolupráce rodičov (predovšetkým rómskych) detí so základnou školou,
- zabezpečiť spoluprácu s neformálnymi komunitnými centrami, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním detí vrátane materských centier pre budúce matky a matky s deťmi,
- podporiť vzdelávacie programy multikultúrnej výchovy a výchovy proti predsudkom a programy implementovať ako súčasť školského vzdelávacieho programu.

(Spracované podľa <http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/Statny-vzdelavaci-program-pre-1-stupen-zakladnych-skol-ISCED-1/Vychova-a-vzdelavanie-ziakov-so-SVVP/Vzdelavanie-ziakov-zo-socialne-znevychodnneho-prostredia.alej>)

INFORMOVANÝ SÚHLAS ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCU ŽIAKA V ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Informovaný súhlas ako jeden z dôležitých etických princípov je zakotvený v právnych poriadkoch európskych krajín, ale aj na iných kontinentoch. Po prvýkrát sa s týmto pojmom stretávame aj v nových školských právnych predpisoch. Ide o proces, pri ktorom pedagogický zamestnanec oboznámi zákonných zástupcov žiaka so všetkými dostupnými informáciami a plánovanom postupe, s cieľom získať súhlas na výkon tohto postupu. Škola má povinnosť zahrnúť rodiča do rozhodovania o postupe a starostlivosti o jeho dieťa, žiaka formou informovaného súhlasu.

Nevyhnutnosť predísť nezákonnému zaradovaniu rómskych detí do špeciálnych škôl bez súhlasu a dostatočného informovania ich zákonných zástupcov sa odrazila aj v Revidovanom národnom akčnom pláne Dekády začleňovania rómskej populácie na roky 2011 – 2015 v opatreniach č. 6.3.: *Vypracovať presnú metodiku informovaného súhlasu rodiča pre zaradenie dieťaťa do špeciálnej školy (informácia o tom, že v prípade, ak rodič nesúhlasí s odporúčaním umiestniť dieťa do špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy, neporušuje tým žiadny právny predpis a naopak, ak požaduje umiestniť svoje dieťa do špeciálnej školy napriek absencii badateľného mentálneho postihnutia, môže za to niesť právne následky)*

(Zdroj: <http://www.zsnevadzova.sk/sk/Infoservis/Informovany-suhlas-zakonneho-zastupcu-ziaka.alej>)

http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/DaLP/2012/Podmienky_VVV-SZP_marec_2012.pdf)

UKÁŽKY INFORMOVANÉHO SÚHLASU RODIČOV

Informovaný súhlas rodiča/zákonného zástupcu dieťaťa

Súhlasím so **psychologickým vyšetrením** môjho dieťaťa

.....

narodeného: ..... v: .....

bydlisko:.....

v zmysle § 2 písm. y) Zákona NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Súhlasím/nesúhlasím **s evidovaním a spracovaním jeho a mojich osobných údajov** v zmysle Zákona NR SR č. 428/2002 Z. z. o ochrane

osobných údajov v znení neskorších predpisov a v súlade so Zákonom NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej

samospráve v znení neskorších predpisov v ČŠPP v Nových Zámkoch za účelom poskytovania psychologickéj starostlivosti, najviac

na dobu 15 rokov v zmysle zákona.

Súhlasím/nesúhlasím **s evidovaním výsledkov vyšetrenia môjho dieťaťa a so zaslaním správy** z psychologického vyšetrenia školy,

resp. iným inštitúciám v zmysle § 7 ods. 6 Zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov

a v zmysle § 2 písm. y) Zákona NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákonný zástupca dieťaťa bol riadne poučený o dôsledkoch svojho súhlasu.

.....

podpis rodiča

(Zdroj: <http://sszsnz.edupage.org/text/?text=text/text9&subpage=5&>)

Informovaný súhlas rodiča (zákonného zástupcu)

Meno a priezvisko

žiaka.....

trieda.....šk. rok ..... dátum

uskutočnenia.....

Názov

akcie.....

Program.....

.....
.....

Počet pedagogických zamestnancov.....predpokladané

náklady.....

Spôsob

prepravy.....stravovanie.....

Odchod – čas a miesto.....príchod – čas a

miesto.....

Žiak je povinný dodržiavať školský poriadok, riadiť sa pokynmi pedagogického dozoru a dodržiavať zásady bezpečného správania.

.....

vedúci plánovaného

podujatia

Svojím podpisom potvrdzujem, že som bol informovaný o organizovaní horeuvedenej hromadnej školskej akcie a riadne poučený o dôsledkoch môjho súhlasu.

S tým, aby sa tejto akcie zúčastnil/zúčastnila môj syn/moja dcéra súhlasím – nesúhlasím*

V Leopoldove, dňa.....

Meno a priezvisko rodiča.....

Podpis rodiča.....

* nehodiace sa prečiarknite

(Zdroj: http://www.zsileopoldov.edu.sk/_materials/Informovany_suhlas_rodica.doc)

VYUČOVACIE JAZYKY V ŠKOLÁCH SR

Na Slovensku je povinná výučba štátneho jazyka (slovenského) na všetkých základných a stredných školách.

Podľa oficiálnych zdrojov je výchova a vzdelávanie národnostných menšín podľa možnosti zabezpečovaná v predškolských zariadeniach, základných školách, stredných školách, špeciálnych školách a školských zariadeniach s vyučovacím jazykom alebo vyučovaním jazyka maďarskej, ukrajinskej, rusínskej a nemeckej národnostnej menšiny. Súčasne sa (tiež podľa oficiálnych zdrojov) uskutočňuje výchova a vzdelávanie príslušníkov rómskej komunity a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v školách a školských zariadeniach.

Deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku. Súčasťou výchovy a vzdelávania v základných školách a stredných školách s iným vyučovacím jazykom, ako je štátny jazyk, je aj povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra v rozsahu vyučovania potrebného na jeho osvojenie.

Pre deti a žiakov občanov patriacim k národnostným menšinám sa výchova a vzdelávanie zaručuje:

- v školách a v triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny,
- v školách a v triedach, v ktorých je jedným z vyučovacích predmetov jazyk národnostnej menšiny a vyučovacím jazykom ostatných vyučovacích predmetov je štátny jazyk; v týchto školách a v triedach sa môžu niektoré predmety vyučovať v jazyku národnostnej menšiny, najmä výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná výchova,
- v školských zariadeniach, v ktorých sa výchova uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny.

V školskom roku 2011/2012 bola štruktúra škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín nasledovná:

vyučovací jazyk	gymnázia	SOŠ	základné školy	materské školy	spolu
slovenský	174	426	1783	2390	4773
maďarský	19	10	227	264	520
slov. - maď.	7	30	28	78	143
ukrajinský	1	0	5	5	11
slov. - ukr.	0	0	1	3	4

Rómsky jazyk bol zákonom o používaní jazyka národnostných menšín, ktorý bol prijatý v NR SR v roku 1999, vyhlásený za oficiálny národnostný jazyk. V roku 2008 sa aktom Štandardizácie rómskeho jazyka na Slovensku vytvorila možnosť pre uplatnenie rómskeho jazyka v študijných odboroch stredných a vysokých škôl na Slovensku a umožnila akceptovať tento jazyk ako právoplatný cudzí jazyk, maturitný predmet a ako súčasť akreditovanej aprobácie Rómsky jazyk a literatúra. Od roku 2011 prebieha štátny vzdelávací program Rómsky jazyk a literatúra, ktorý je možné ako predmet zaradiť do výučby aj v 5. až 9. ročníku základnej školy a 1. až 5. ročníku osemročného gymnázia.

Hoci rómčina nie je oficiálnym vyučovacím jazykom (žiaci a žiačky sa neučia odborné predmety v rómčine), na Slovensku je niekoľko škôl, ktoré vzdelávanie v rómskom jazyku rozvíjajú (Súkromné gymnázium Zefyrína Jiménezza Mallu v Kremnici, súkromná škola a konzervatórium na Galaktickej ulici v Košiciach).

Na druhej strane, veľa základných škôl nemá kapacitu pracovať s deťmi, ktorých materinským jazykom je rómčina. Bilingválnosť rómskych detí je (na rozdiel od akejkoľvek inej jazykovej kombinácie) interpretovaná ako znevýhodňujúci faktor a nie ako ocenenia hodný fenomén.

Spracované podľa

<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=39&etype=1&aid=1903>

http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/2stzs/isced2/vzdelavacie_oblasti/romsky_jazyk_isced2.pdf

http://www.mpc-edu.sk/library/files/romsky_jazyk.pdf

http://sk.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodnostn%C3%A9_%C5%A1kolstvo_v_Slovenskej_republike#.C5.A0koly_pod.C4.BEa_vyu.C4.8Dovacieho_jazyka_v_.C5.A1kol_roku_2011.2F2012

Použitá literatúra a iné zdroje

CINA, S. – CINOVÁ, E.: Využitie rómskeho jazyka na 1. stupni ZŠ. MPC. Bratislava 2010.

Kol. autorov: Metodika tvorby učebných zdrojov. MPC 2011.

Kol. autorov: Pojd'te do školy! Nerovné šance na vzdelávaní znevýhodnených detí. Varianty. Človek v tísní, o.p.s. Praha 2011.

Kol. autorov: Škola - základ života . OZ Vyrovnávanie šancí. Prešov 2011.

Zákon 245/ 2008 Z.z, o výchove a vzdelávaní (školský zákon), dostupné na http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/PKvs/z245_2008.pdf

<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=39&etype=1&aid=1903>

http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/2stzs/iscsed2/vzdelavacie_oblasti/romsky_jazyk_isced2.pdf

http://www.mpc-edu.sk/library/files/romsky_jazyk.pdf

http://sk.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodnostn%C3%A9_%C5%A1kolstvo_v_Slovenskej_republike#.C5.A0koly_pod.C4.BEa_vyu.C4.8Dovacieho_jazyka_v_.C5.A1kol._roku_2011.2F2012)

http://www.zsileopoldov.edu.sk/_materials/Informovany_suhlas_rodica.doc

<http://sszsnz.edupage.org/text/?text=text/text9&subpage=5&>

<http://www.zsnevadzova.sk/sk/Infoservis/Informovany-suhlas-zakonneho-zastupcu-ziaka.alej>

http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/DaLP/2012/Podmienky_VVV-SZP_marec_2012.pdf)

<http://www.rocepo.sk/downloads/RocMetPrirucky/PracMatNultyRocnik1.pdf>

[http://wiki.debyrokratizacia.sk/index.php?title=Z%C3%A1kon_245/2008_Z.z._o_v%C3%BDch_ove_a_vzdel%C3%A1van%C3%AD_\(%C5%A1kolsk%C3%BD_z%C3%A1kon\)_a_o_zmene_a_doplnen%C3%AD_niektor%C3%BDch_z%C3%A1konov_%C2%A719\)](http://wiki.debyrokratizacia.sk/index.php?title=Z%C3%A1kon_245/2008_Z.z._o_v%C3%BDch_ove_a_vzdel%C3%A1van%C3%AD_(%C5%A1kolsk%C3%BD_z%C3%A1kon)_a_o_zmene_a_doplnen%C3%AD_niektor%C3%BDch_z%C3%A1konov_%C2%A719))

[http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/Statny-vzdelavaci-program-pre-1-stupen-zakladnych-skol-ISCED-1/Vychova-a-vzdelavanie-ziakov-so-SVVP/Vzdelavanie-ziakov-zo-socialne-znevychodneneho-prostredia.alej\)](http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/Statny-vzdelavaci-program-pre-1-stupen-zakladnych-skol-ISCED-1/Vychova-a-vzdelavanie-ziakov-so-SVVP/Vzdelavanie-ziakov-zo-socialne-znevychodneneho-prostredia.alej)

http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/SpVaV/ZINF/specialne_skoly.pdf

<http://web.eduk.sk/?q=node/26>

[http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/SpVaV/ZINF/specialne_skoly.pdf\)](http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/SpVaV/ZINF/specialne_skoly.pdf)